

Luovan osaamisen kokeiluja kaupunkitilassa

TOIM. TOMI KUUSIMÄKI JA SAIJA MUSTANIEMI

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sarja B, Raportit 20/2019
ISSN 1457-0696 | ISBN 978-951-633-296-6 (painettu)
ISSN 2323-8356 | ISBN 978-951-633-297-3 (PDF)

Copyright Satakunnan ammattikorkeakoulu ja tekijät

Julkaisija:
Satakunnan ammattikorkeakoulu
PL 1001, 28101 Pori
www.samk.fi

Graafinen suunnittelu ja taitto: Sanna Pyykkö / Sopiva Design

Paperit: kannet Silk 300g, sisäsivut Silk 150g
Paino: Plusprint
SAMKin julkaisut ovat ladattavissa: theseus.fi.

Luovan osaamisen kokeiluja kaupunkitilassa

TOIM. TOMI KUUSIMÄKI JA SAIJA MUSTANIEMI

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Pori 2019

SISÄLLYS

Kortteerin aikajana, teemat ja johdanto, Tomi Kuusimäki	6
Muotoiluajattelu – uusia kulmia kaupunkikehittämiseen, Päivi Raivio	9
Yhteisöllisyys ja verkostot, Saija Mustaniemi	17
Kivijalka natisee ja muuttuu, Tomi Kuusimäki	25
Kivijalkayrittäjä – liiketoiminnan moniosaaja, Mari Raukola	26
Kivijalkayrittäjä – kivijalkayrittäjä on yli-ihminen, Mikko Lehtonen	28
Kaupan tila	29
Pilottien yhteenveto	31
Huomioita piloteista, Talvikki Lehtinen.....	38
Jatkosuunnitelmat paikkakunnittain, Päivi Raivio	39
Seinäjoen taidehallin tapa toimia taiteen välittäjäportaassa, Sanna Karimäki-Nuutinen.....	42
Kulttuuri ja taide ovat vahvoja vaikuttamisen keinoja, Helka Ketonen	48
Teollinen kulttuuriperintö yhteisön voimavarana, Hanna-Kaisa Melaranta	54
Kauppias kivijalassa vai kivi jalassa Kankaanpäässä, Anu Forss	57
Ajatuksia kaupunkitilojen ja kivijalkojen kehittämisestä, Anna Pakarinen	58
Uusi taiteen työ – vanha koulutus?, Saija Mustaniemi, Tomi Kuusimäki	61
Julkinen taide osana kaupungin keskustan kehittämistä, Talvikki Lehtinen.....	66

KIRJOITTAJAT

Anu Forss työskentelee museoam-
nuenssina Kankaanpään kaupunginmu-
seossa.

Sanna Karimäki-Nuutinen toimii Seinäjo-
en taidehallilla näyttelykoordinaattorina.

Helka Ketonen on Maaseudun sivistyslii-
ton kulttuurijohtaja ja Taiteiden yö -kon-
septin äiti.

Tomi Kuusimäki on lehtori ja projektipääl-
likkö Satakunnan ammattikorkeakoulus-
sa.

Talvikki Lehtinen on kuvanveistäjä.
Hän työskentelee Satakunnan ammatti-
korkeakoulussa opettajana ja projektitut-
kijana.

Mikko Lehtonen on projektipäällikkö ja
opettaja Satakunnan ammattikorkea-
koulussa.

Hanna-Kaisa Melaranta toimii museotoi-
menjohtajana Varkauden kaupungilla.

Saija Mustaniemi on kuvataiteilija, joka
toimii projektitutkijana Satakunnan
ammattikorkeakoulussa.

Anna Pakarinen on kehityspäällikkö Hel-
singin Torikortteleissa (opintovapaalla).
Aiemmin työskennellyt tapahtumien sekä
luovien alojen- ja kivijalkayrittäjien kans-
sa erilaisissa projekteissa, muun muassa
Kallion alueella.

Päivi Raivio on taiteilija-muotoilija, joka
on erikoistunut julkisen tilan taiteeseen ja
kaupunkimuotoiluun. Raivio toimi Kort-
teeri-hankkeessa kaupunkimuotoilun
asiantuntijana.

Mari Raukola toimii yrityskehittäjänä
Kankaanpään kaupungin elinkeinotoi-
messa.

Kortteeri notkistaa ja kokeellistaa kivijalkakulttuuria

KORTTEERI-PROJEKTIN toimintaa tiivistää alaotsikko ”notkistaa ja kokeellistaa kivijalkakulttuuria”. Idea monialaisesta yhteistyöstä sai alkunsa ajatuksesta, miten kaupunkimuotoilu voidaan ottaa entistä isompaan rooliin kivijalkakeskustan kehittämisessä. Kaupunkimuotoilun laajasti eri näkökulmat huomioiva työskentelytapa mahdollisti rohkeatkin kokeilut, joissa asioita käsiteltiin monialaisesti ja kehittämistyöhön pyrittiin osallistamaan erilaisia toimijoita ja näkökulmia.

Kokeilujen ympäristönä toimi neljä kaupunkia, joissa kussakin toteutettiin kaksi taiteilijälähtöistä, pääasiassa kaupunkien kivijalkakeskustaan sijoittuvaa, testiympäristöä. Kokeilut vahvistivat sitä, että luovan alan toimijoiden, kaupunkikehittäjien ja kivijalkayrittäjien väliseen yhteistyöhön on valmiuksia. Seuraava askel on päästä kokeiluista jatkuvaan vuoropuheluun ja kehittämiseen.

Projektin koulutusosiossa avattiin kaupunkimuotoilun työkaluja eri kohderyhmien näkökulmista. Koulutuksissa käsiteltiin myös osallisuuden ja yhteisöllisyyden merkitystä ja kolmannen sektorin nousevaa roolia alueiden kehittämisessä sekä yksilöiden elinikäisen oppimisen edistäjänä.

Kortteerin toiminta perustui laajaan ja monipuoliseen verkostomalliin. Verkosto muodostui yrittäjistä, taiteilijoista, 3. sektorin vapaaehtoistoimijoista, kaupunkien elinkeino-organisaatioista, taiteen välittäjätahoista, museo- ja koulutusorganisaatioista. Kaupunkien kivijalkakeskusta yhdisti verkoston

jokaista jäsentä ja tahtotila keskustan tärkeydestä ihmisten yhteisenä kohtaamispaikkana oli hyvinkin selkeä. Kivijalkakeskusta on tulevaisuudessakin hyvä sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen vaihdannan paikka.

Verkostomalli osoitti myös sen, että jokaisella verkoston jäsenellä on omat hyväksi havaitut tavat toimia ja edistää yhteisen tavoitteen täyttymistä. Projekti oli hyvä testausympäristö myös vuorovaikutukselliselle työskentelytavalle. Näin laajan verkoston yhdessä toimiminen oli rohkeakin kokeilu.

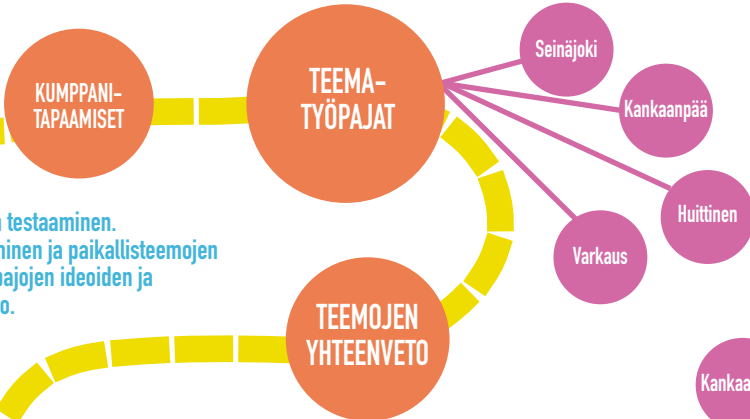
Notkistaa-termi nousi projektin edetessä yhä merkityksellisemmäksi. Kuinka notkeita ja taipuvia eri verkoston osat ovat ja ne ihmiset, jotka muodostavat verkoston. Asioiden muuttuminen on itsestäänselvyys. Kortteeri käsittelee kivijalkakeskustan muutosta, mutta sama toimintamalli on sovellettavissa mihin tahansa muutokseen. Eri alojen vuorovaikutuksen kehittäminen, notkeus ja reagoitiherkkyys nousi tärkeiksi teemoiksi projektin arviointeja tehtäessä. He, jotka uskalsivat heittäytyä uusiin ympäristöihin, kokivat onnistuneensa. Vuorovaikutus ennestään tuntemattoman alan kanssa vahvasti omaa osaamista.

Oman tekemisen notkistamisen ja taivuttamisen tärkeys tunnistettiin pilottiprojektien ja koulutusten kautta. Alalle vakiintuneet aiemmin hyvin toimineet valmiit ja osittain turvallisetkin työkalut eivät olleetkaan kokeilevissa ja monialaisissa ympäristöissä ne parhaimmat. Oman toiminnan uudelleen ajattelu toi uusia yleisöjä, asiakkaita ja kumppanuuksia.

Julkaisu käsittelee Kortteeri-projektin toimintaa sen eri näkökulmista ja tuo esiin niin kivijalkayrittäjyyden, kaupunkikehittämisen, taiteen ja luovan alan ja niiden yhteistyön mahdollisuudet kehittää uutta kivijalkakulttuuria.

KORTTEERI-HANKKEEN AIKAJANA 2018-2019

KEVÄT 2018

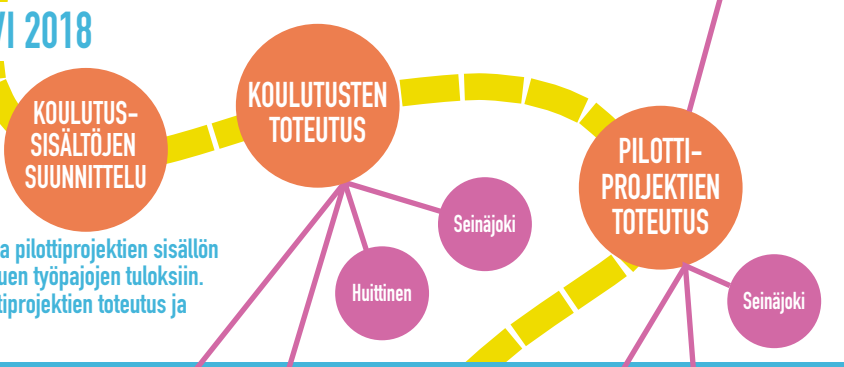

Hankkeen teemojen testaaminen. Teemojen tarkentaminen ja paikallisteemojen tunnistaminen. Työpajojen ideoiden ja teemojen yhteenveto.

SYKSY 2019

Hankkeen tulosten arviointi. Koulutusmateriaalin kokoaminen ja jakaminen. Loppuseminaarit ja jatkotoimien hahmottaminen yhdessä kumppanien kanssa.

SYKSY-TALVI 2018

Koulutussisältöjen ja pilottiprojektien sisällön suunnittelu pohjautuen työpajojen tuloksiin. Koulutusten ja pilottiprojektien toteutus ja arviointi.

JATKOTOIMET
Koulutusmateriaalin jakaminen
Uusien verkostojen muodostaminen
Uusien toimintamallien jalkauttaminen

TALVI-KEVÄT 2019

Koulutussisältöjen ja pilottiprojektien sisällön suunnittelu ja toteutus.

KORTTEERI-HANKKEEN PÄÄTEEMAT

KAUPUNKIKEHITTÄMINEN

KAUPUNKISUUNNITTELU JA -MUOTOILU,
KAUPUNKIRAKENNE

PAIKAN IDENTITEETTI JA MUOTOSILMIÖT

Kaupungin seudullinen merkitys ja erottautumistekijät.
Identiteetti- ja brändityö.
Perinteet ja uusien ilmiöiden tunnistaminen.
Muutos ja sen tuomien mahdollisuuksien hyödyntäminen.

PAIKAN JA JULKISEN TILAN MERKITYS

Kokoavat paikat (torit, aukiot, pääkadut), ja palvelukeskittymät.
Strateginen kaupunkisuunnittelu: ihmis- ja asiakasvirtojen ohjaaminen.
Tyhjätilat ja epäpaikat, potentiaali ja tunnistaminen.

IHMISVIRTOJEN OHJAAMINEN

Liikkuminen kaupunkitilassa. Info ja opastuksen kehittäminen.
Henkinen saavutettavuus. Käveltävän ympäristö, kohtaamiset ja elävyys.

TOIMIJUUS

YRITTÄJYYS, PALVELUT, TEKIJÄT JA TOIMIJAT

MONIMUOTOISUUDEN VAALIMINEN

Paikallisuuden esiintuominen.
Yritysten tarjoamien palvelujen monimuotoistaminen: tuotteiden lisäksi palveluita.
Lähiruoka ja ruokakulttuuri.
Persoonallisten palvelujen, "yrittäjä-persoonien", kotoisuuden ja tuttuuden merkitys (vs. verkkokauppa).

YRITTÄJIEN TUKEA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Luovien alojen yrittäjien ja pienyrittäjien tukeminen.
Räätälöidyt, notkeat palvelut.
Yritysten välinen yhteistyö, verkostot ja yhteenliittymät.
Aktiivisuuden monimuotoinen tukeminen (kaupunkilaiset, luovat toimijat, yrittäjät).

ELINVOIMA NÄKYVINÄ TEKOINA

Yrittäjät näkyvinä toimijoina, merkittävä rooli alueen elinvoiman ylläpitäjänä ja kehittäjänä.
Palvelujen näkyvyyden parantaminen kaupunkitilassa ja kanavissa.

YHTEISÖT

KAUPUNKILAISET, ERI IKÄ- JA TOIMINTARYHMÄT

AJASSA ELÄVÄ PAIKALLISIDENTITEETTI

Kaupunkilaisten ääni ja näkemykset. Osallisuuden kehittäminen.
Perinteet ja kulttuurihistoria ja niiden uudet tulkinnot.

ARJEN KOHTAAMISIA JA VERKOSTOJA

Uudet yhteisöt ja ilmiöt. esim. maalta kaupunkiin muuttavat ikäihmiset, muuntuva nuorten kulttuuri.
Paikallisuus/paikalliset ja turismi/turistit: molemmat kohderyhmät huomioivia palveluja ja paikkoja.
Urheilu-, liikunta-, kulttuuriyhteisöt ja kaikki ikäryhmät kattava toiminta resurssina.

JULKINEN TILA YHTEISÖN KOKOAJANA

Lapset ja nuoret aktiivisina kaupunkitilan käyttäjinä. Tutka uusille ilmiöille.
Kokoavien paikkojen merkitys yhteisöllisyydelle, olemassa ololle ja kehittämiselle.
Tapahtumien merkitys kohtauttajana ja yhteisöjen vahvistajana.

PÄIVI RAIVIO

Muotoiluajattelu – uusia kulmia kaupunkikehittämiseen

Kaupunkimuotoilu ja kaupunkimuotoilukoulutukset Kortteeri-hankkeessa

JULKINEN TILA on sidoksissa moniin aloihin, käyttäjiin ja ikäryhmiin ja se on myös yksi osallisuuden tärkeimmistä rajapinnoista. Se määrittää myös kuntien ja kaupunkien imagoa ja toisaalta on se arjen ympäristö, jossa kuntalaiset ja kaupunkilaiset kohtaavat toisiaan. Tätä kokonaisuuksia hahmottavaa ympäristön muotoilua ja sen tärkeyttä painotettiin myös Kortteeri-hankkeessa, fokuksena kaupunkien ja kylien kivijalkaympäristöt.

Kaupunkimuotoilutyöpajojen tavoitteena oli laajentaa ymmärrystä eri alojen kytkeytymisestä julkiseen tilaan ja sen kehittämiseen. Kutsuimme siksi työpajoihin eri alojen ihmisiä laajalla skaalalla. Työpajoihin osallistui niin kaupunkikehittäjiä, arkkitehteja, kaupunkisuunnittelijoita ja markkinointiviestinnän sekä osallisuuden parissa työskenteleviä. Myös luovan alan toimijoiden on tärkeää olla yhteisen pöydän ääressä kaupunkien organisaatiossa työskentelevien ammattilaisten kanssa, sillä julkisen tilan kehittämisen notkeus ja toimintamahdollisuudet vastaavat myös monen luovan alan toimijan, yrittäjän ja neljän sektorin toimijoiden mahdollisuuksiin vaikuttaa. Kaupunkikehittämisen ammattilaisten, esimerkiksi kaupunkisuunnittelijoiden ja osallisuuskoordinaattorien kautta saimme myös paljon tietoa eri kaupunkien ja kuntien käytännöistä esimerkiksi erilaisiin säädöksiin, toimintamalleihin ja asukasosallisuuteen liittyen. Hyviä käytäntöjä jaettiin ja kehityskohtia pohdittiin

Kaupunkimuotoilutyöpaja tyhjässä liiketilassa Kankaanpään keskustassa.
KUVA: PÄIVI RAIVIO

monialaisesti. Tämä lisäsi osallistujien keskinäistä ymmärrystä ja laajensi yhteistä ideoinnin pohjaa eri alojen toimijoiden ja kaupunkisuunnittelijoiden välillä.

Onnistuneet toteutukset innostavat

Käytin koulutusmateriaaleissa paljon käytännön esimerkkejä – erityyppiset innostavat esimerkit ja jo toteutetut projektit keskittyvät mahdollisuuksiin ja inspiroivat. Esimerkit myös haastavat ajattelemaan oman toimintakentän totuttua tapaa tehdä, mikä taas avaa ajatuksia luovan alan osaamisen hyödyntämisen suuntaan.

Yksi koulutuksen innostavimpia esimerkkejä on norjalaisen, noin 40 000 asukkaan, Skienin kaupungin kaupunkikehittämisen toimenpiteet. Skien on myös hyvä esimerkki pienehköstä kaupungista ja siitä, kuinka kaupunkisuunnittelijat voivat vaikuttaa hyvin konkreettisesti muutoksen syntymiseen. Skieniä kehitettiin Mosaic-strategian mukaisesti, jota veti silloinen kaupunginarkkitehti Laurie Vestøl. Sen tavoitteena oli elävöittää näivettyneitä keskustaa tapahtumavetoisesti ja parantamalla keskusaukiota sekä vanhan kaupungin sisäpihoja hyödyntäen luovan alan osaamista. Skienin keskusaukion kävijämäärät kasvoivat 60 % ja kahvilayrittäjien määrä tuplaantui määrätietoisen kehittämisen myötä. Yrittäjien toimintamahdollisuuksia kehitettiin esimerkiksi vyöhykkeistämällä ja ulkokalusteiden lisäämisellä sekä luomalla tapahtumaystävällistä tilaa. Kaupunki tarjosi yrityksille aktivointiavustusta, jota yritykset saattoivat käyttää esimerkiksi tapahtumien järjestämiseen tai leikkipaikan rakentamiseen sekä järjesti ulkokalusteiden talvivarastoinnin. Suora tuki voi olla rahallisen tuen sijaan myös käytännön apua – esimerkiksi logistiikan järjestäminen ulkokalusteiden talvivarastoinnin osalta voi olla kahvilayrittäjän isoimpia esteitä levit-

täytyä julkiseen tilaan. Sillä voi olla iso vaikutus kaupunkitilan elävyyteen ja kohtaamisten lisäämiseen. Paikallisidentiteettiä olivat hiomassa monet taiteilijat ja arkkitehdit, joilta kaupunki tilasi teoksia ja tapahtumia osana kehitystyötä.

Nopeammin näkyviä tuloksia

Kaupunkimuotoilu linkittyy niin kaupunkisuunnitteluun, kaavoitukseen kuin liikennesuunnitteluunkin, mutta koulutuksissa keskityttiin kevyempiin ja nopeampiin keinoihin. Käytän place-making-metodologiaa työssäni osana laajempaa kaupunkimuo-

Elämää Skienin keskusaukiolla. KUVA: TOM RIIS

Placemaking-metodeja ja ajattelua olisi mahdollista hyödyntää myös pienemmissä kaupungeissa, ehkä jopa jouhevammin matalan hierarkian takia. Monissa hankkeen kohdekaupungeissa erilaiset kokoavat paikat, kuten torit, aukiot ja kylänraitit ovat hiljentyneet ja se vaikuttaa negatiivisesti niin yhteisöllisyyden kokemukseen kuin palveluihin ja kaupungin imagoonkin. Monille näistä paikoista on tehty kokonaisvaltaisia uudistus suunnitelmia, joihinkin jopa useaan kertaan, mutta isot investoinnit ovat monesti jääneet muiden valintojen jalkoihin. Tästä syystä kaupunkimuotoilun koulutuksissa kevyemmän toteuttamisen ja kokeilujen ideointi otettiin hyvin positiivisesti vastaan: on hyvä harjoittaa villimmän ja luovan ideoinnin lomassa toteutettavuus edellä -ajattelua ja luokitella ideoita sellaisiin, jotka voitaisiin toteuttaa heti ja pienin resurssein. Tämä vaatii uudelleen ajattelua ja joskus kehittämistoimet voidaan tehdä jopa olemassa olevilla resursseilla, erilaisella priorisoinnilla.

Myös Skienissä budjettia tarkasteltiin kriittisesti ja rahaa ohjattiin Mosaic-strategian mukaiseen kehittämistyöhön. Kokeilujen ja helposti toteutettavien ideoiden kehittäminen tuo myös hyvää vastapainoa pitkien prosessien parissa työskenteleville kaupunkikehittäjille: lyhyet kokeilut ja kevyet toteutukset vaativat tietynlaista tekemisen asennetta, mutta tulokset voivat olla nopeita, näkyviä tekoja. Kokeilujen tuloksena voidaan saada kaupunkikehittämiseen uutta tietoa, ideoita ja kontakteja sidosryhmiin, jos kokeiluprosessi on muotoiltu kokonaisuudet huomioiden. Kevyetkin kokeilut voivat siis olla hyvin tavoitteellisia, jos iso kuva ja tavoitteet ovat selviä.

toilun kokonaisuutta ja koen, että on tärkeää tehdä laajat, pitkät prosessit näkyviksi kaupunkilaisille. Tähän tavoitteeseen vastasi esimerkiksi Kauppatorin kokeilut -projekti, jossa toimin muotoilijana vuoden 2019 keväästä syksyyn. Projektin lähtökohtana oli *"edetä suuren kokonaissuunnitelman sijasta käytännönläheisemmin ryhtymällä systemaattisesti hakemaan ja toteuttamaan pienempiä torin ilmettä ja toiminnallisuutta kehittäviä parannuskohtia"* (Jan Vapaavuori, Helsingin pormestari 18.05.2019). Kokeilun tuloksena syntyi kaksi elävää, merellistä ja toiminnallista paikkaa entisten parkkipaikkojen tilalle. Kokeilun tulokset koottiin ja kokeiluprosessi mallinnettiin jatkokäyttöä varten.

Neljä kaupunkia – eroja ja yhtäläisyyksiä

Työpajojen myötä eri kaupunkien ja paikkakuntien ongelmakohdat ja toisaalta ilmapiiri, resurssit ja muutostekijät piirtyivät hyvin esiin. Kun Huittisissa pohdittiin eräänlaisen esiintymislavan sijoittamista kaupunkiin, Varkaudessa lava onkin, mutta se on useimmiten tyhjiällä. Kankaanpäässä on useita tyhjiä liiketiloja torin ympäristössä, Huittisissa keskusta kutsuu liikkumaan jalan, mutta ikäihmiset kaipaavat penkkejä voidakseen käyttää kivijalkapalveluita. Seinäjoella on isoja tapahtumia, mutta niiden ihmisvirrat eivät, ehkä vähän yllättäen, jalkaudu keskustaan. Peräseinäjoella kylänraittia kulkevat tätä nykyä autot, marketista toiseen, mutta ennen se oli arkisten kohtaamisten ja moikkaamisten paikka. Työpajojen teemat olivat siis hyvin laajoja ja myös siksi monialainen työskentely oli hedelmällinen tapa keskustella kaupunkikehittämisestä: mitä jos kaupungin fysioterapeutti keskustelisi useamminkin kaupunkisuunnittelijan kanssa tai jos kiinteistöpäällikkö ja nuorisotyöntekijä ideoisivat yhdessä nuorten vapaan olemisen paikkoja?

Kankaanpää, Huittinen, Seinäjoki ja Varkaus ovat kaikki kaupunkeja, joissa luovuus ja taide on läsnä. Se näyttäytyy näkyvänä julkisen tilan taiteena tai aktiivisina taidetoimijoina, kuitenkin taiteen ja luovan alan osaaminen ei juuri näy kaupunkitilassa – veistoksia lukuun ottamatta. Pyrimme työpajoissa myös perkaamaan taiteen uutta roolia kaupungeissa ja sitä, miten se voisi integroitua enemmänkin osaksi julkista tilaa. Miten esimerkiksi Kankaanpään taidekoulu levittäytyy julkiseen tilaan tai mitä kaupungin slogan ”Äly, taide ja hyvinvointi” materialisoituu ja näkyy ulospäin. Toisen näkökulman keskusteluun toi Seinäjoen taidehallin muutto Kalevan navettaan 2020: työpajassa ideoitiin miten Taidehalli ja sen toiminnot voivat ulottua kaupunginosaan ja luoda yhteyksiä naapurustoon.

Yhteyksiä ja kohtaamisia luomassa

Koulutuksissa pyrin osoittamaan eri asioiden yhteyksiä, jotta ideointi ja suunnitteluosuus pohjautuisi mahdollisimman kokonaisvaltaiseen käsitykseen julkisesta tilasta tai paikasta. Käytimme työpajoissa karttoja havainnoinnin apuvälineenä. Tutkimalla kartasta paikkojen välisiä yhteyksiä, väyliä ja kulureittejä pohdimme esimerkiksi saavutettavuutta, opastusta ja käveltävyyttä. Löysimme kartasta myös työpajassa työstettävät kohteet: pohtimalla julkisten tilojen laatua poimimme työpajassa kehitettävät kohteet karttatyöskentelyn pohjalta. Osallistujien paikallistuntemus oli tässä avainasemassa. Ohjatun karttatyöskentelyn hyvänä lisänä ovat esimerkiksi kaupunkikävelyt ja paikan päällä havainnointi. Kortteeri pilottiprojekteissa toteutettiin myös työpajoissa syntyneitä ideoita. Huittisten pilottiprojektissa jalkauduttiin keskustaan ja kaupunkikävelyt toimivat hyvin aktivoimaan keskustelua ja ideointia julkisista tiloista ja niiden tunnelmista.

Fyysisten paikkojen, tilojen, rakennusten ja toimintojen lisäksi teimme sidosryhmäkartoitusta. Sen avulla osallistujat pohtivat keitä kaikkia vaikkapa Kankaanpään toriin liittyä, mitkä kaikki ihmisryhmät sitä käyttävät ja ketkä kaikki voisivat liittyä toriin. Mitä uusia yleisöjä ja käyttäjiä torilla voisi olla? Kuka käyttää toria aamulla, entä illalla? Ketkä eivät näy torilla ollenkaan? Kartoitus aktivoi ajattelemaan eri ryhmiä ja heidän tarpeitaan uudesta näkökulmasta. Tavoitteena on laajentaa ideoinnin näkökulmia ja toimintojen muotoa siihen suuntaan, joka palvelisi mahdollisimman monta käyttäjäryhmää. Tämä näkökulma antaa myös ideointiin potkua: olemme itsekin arjessa monissa eri rooleissa ja on kiehtovaa tarkastella omia olemisen muotoja kaupunkitilassa vaikkapa pyöräilijän, etätyöskentelijän tai taaperon äidin näkökulmasta.

Helsingin Kauppatorilla kokeiltiin entisten parkkipaikkojen muuttamista oleskelualueiksi. Lyypekinlaiturin pop-up puiston suunnittelivat Päivi Raivio ja Daniel Bumann. KUVA: PÄIVI RAIVIO

Kaupungit mahdollistajana

Kortteeri-hankkeen yksi pääteemoista, tyhjiin liiketiloihin ongelma, näkyy myös isoissa kaupungeissa, kuten Oulussa. Rotuaari ja muut Oulun keskustan keskeisimmät paikat kärsivät asiakaskadosta ja keskustan kehittymisen koetaan pysähtyneen (Korkea vuokrataso näivettää Oulun ydinkeskustaa, Yle.fi 18.2.2018) Yksi isoimmista ongelmista on korkea vuokrataso, joka vaikeuttaa pienempien ja keskustaa monimuotoistavien yritysten toimintamahdollisuuksia – tämä pätee useimpiin kaupunkeihin. Tämän haasteen tiimoilta hyvä esimerkki on Oulu Urban Culture ry:n järjestämä Utopia-kulttuuritila Rotuaarin ja Isokadun välisessä yhdyskäytävässä olevassa liiketilassa kevättalvella 2019.

Kaikille avoin ja ilmainen, yhteisöllinen taiteen ja kaupunkikulttuurin elävä ja eri toimintoihin helposti muuntuva paikka houkutteli mukaan lukuisasti toimijoita ja tapahtumia. Viiden päivän aikana koettiin ja nähtiin muun muassa äänitaidetta, keikkoja, taidetta ja tanssia. Utopiassa kävi lisäksi 16 kulttuurialan toimijaa esittelemässä toimintaansa tai harjoittamassa teosmyyntiä. ”Kokeilu oli onnistunut ja palaute erittäin positiivista”, kertoo yhdistyksen puheenjohtaja Heikki Myllylahti. Jo pidempään tyhjillään ollut tila muuntui järjestäjien mukaan liiketilana hyvin monimuotoiseksi kulttuurin tilaksi, koska se on keskeisellä paikalla ja tilallisesti avoin. Kulttuuritila Utopian viikon vuokrajakson maksoi ja mahdollisti Oulun kaupunki.

Utopia on hyvä esimerkki kevyestä kokeilusta, josta hyötyivät sekä kulttuuritoimijat että Oulun kaupunki. Kokeilujen tavoite on toki tuoda pysyvämpiä ratkaisuja väliaikaisten tekojen rinnalle: erilaisten kumppanuuksien ja testausten avulla voidaan päästä kehittämään paikkaa pitkäkestoisemmin tai pohtimaan esimerkiksi kulttuuritilojen asemaa kaupungeissa. Monessa

kaupungissa punnitaankin, pitäisikö tyhjiä tiloja aktivoida erilaisin avustuksin tai vuokranalennuksin, jos tilat eivät täyty markkinavuokralla. Myös hankkeen työpajoissa demonstroitiin jalkautumista ja tyhjiin tiloihin uusia käyttömuotoja käytännössä. Kankaanpään työpaja vietiin tyhjään liiketilaan, jossa oli ennen Tiimari. Oli hauska kokeilla tilan muuntautumista ja keskustella tilan käytön eri visioista paikan päällä.

Varkauden työpajassa ideoimme ja kehitimme Päiviönsaaren torilla olevan lavan toimintoja ja käyttöä. Kaupunki on toteuttanut lavan, mutta sen käyttöön on korkea kynnyksen – tarvitaan mahdollistamista ja uusia toimintamalleja, sillä pelkkä lava ei itsessään vielä elävöitä toria.

Hahmottelimme yhdessä erilaisia malleja siihen, miten lavaa voisi aktivoida. Tärkeää on, että kulttuuritoimijat voisivat käyttää lavaa helposti ja omaehtoisesti esimerkiksi jonkin avoimen varausjärjestelmän kautta. Eri tapahtumat voisivat näin helposti jalkautua torille ja hyötyä keskeisestä paikasta. On tärkeää, että toimijoille välittyy signaali siitä, että lavaa on lupa käyttää.

Potentiaalisia lavaohjelmaideoita syntyi paljon: muun muassa elokuvailat (oma tuoli mukaan!), erilaiset torit kuten joulu- ja rompetori, maalaismarkkinat, taji ja muut avoimet liikunta- ja tanssisesiot, bändien ja koulujen esitykset ja Finnhits-lauluilat. Ideat pohjautuvat varkautelaisten toimijoihin – potentiaalisia lavan käyttäjiä, joille lava tarjoaisi myös oman toiminnan promotointiin ja uusien osallistujien mukaan houkuttelemiseen. Eri toimijoita tunnistettiin sidosryhmäkartoituksen avulla.

Avainasemassa varkautelaisen lavakulttuurin edistämiseksi ja kick off -tyyppiselle pilotoimiselle voisivat olla esimerkiksi Varkauden museot, kaupungin nuorisotoimi tai Vekara-Varkaus, joilla on kaupungin toimijoina hyvät edellytykset kehittää lupa-toimintoja kaupungin sisällä yhdessä kolmannen ja neljännen sektorin toimijoiden kanssa.

Utopia-kokeilu muutti tyhjän liiketilan Oulun keskustassa eläväksi kulttuuritilaksi.
KUVA: INKA KOUTANIEMI

Yhteisöllisyys ja verkostot -koulutukset Kortteeri-hankkeessa

Miten olla osallinen

Kuuluminen johonkin ryhmään, tarpeellisuuden tunne, tunne siitä, että hallitsee ja pystyy vaikuttamaan omaan hyvinvointiinsa liittyviin päätöksiin – näitä asioita on nostettu hyvän elämän määrittäviksi tekijöiksi jo Aristoteleen taholta. Aristoteles määritteli hyvän elämän sisältävän, ei vain yksilön omia päämääriä, vaan myös yhteisiä ja yhteisön hyvinvointia lisääviä tavoitteita.

Aristoteletta on helppo halutessaan välttää, mutta nykyhetkessä tuntuu siltä, että puheelta ja pohdinnalta yhteisöistä ja yhteisöllisyyden merkityksistä ei voi välttyä. Yhteisön merkitystä peräänkuulutetaan melkein alalla kuin alalla ja yhteydessä kuin yhteydessä. Se on mukana tuotteissa, palveluissa, kaupunkien strategioissa, koulutuksessa, urheilussa, kaikkea ympäröivänä ja parantavana taikavoimana.

Kortteeri-hankkeen yhteisöllisyys ja vuorovaikutus -koulutusosio pureutui tähän puheessa kulutettuun, mutta lopulta käytännön toimissa hankalasti toteutuvaan yhteisöllisyyden teemaan kaupunkikehittämisen ja osallistavan taiteen näkökulmasta.

Koulutuksissa pohdittiin ja keskusteltiin, opittiin vuorovaikutuksessa sekä osallistamalla, usean eri alan toimijan ja ammattilaisen kanssa sitä, mitä yhteisöllinen toiminta oikeasti on

ja miten käytännöllistää sitä; miten sitouttaa yhteisöön ja miten tehdä yhteisöjä näkyväksi ja jatkumollisiksi.

Koulutuksessa haluttiin löytää ratkaisumalleja siihen, miten saattaa ihmisiä yhteen ja pitää heitä yhdessä matalan kynnyksen toimilla; miten kannustaa itseään ja muita aktivoitumaan esimerkiksi oman kaupunkinsa tai ympäristönsä elinvoiman ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen; miten lisätä myös omaa hyvinvointia sekä mahdollistaa luovaa, omaehtoista toimintaa.

Yhteisöllisyys ei ole taikuutta, eikä se synny tyhjästä. Yhteisöllisyyden luomiseen tarvitaan paljon sitoutunutta työtä, merkityksiä, avointa kommunikaatiota, tasa-arvoa ja erityisesti jokaisen osallisen kunnioitusta. Positiivinen ja rakentava yhteisöllisyys on paikan löytämistä ja johonkin kuulamista, ilman ulkopuolelta tulevia velvoitteita tai painostusta. Yhteisöllisyys summattuna on monesta näkökulmasta yksilön ja yhteisön hyvinvointia.

Yhteisöllisyys luo merkityksiä, merkityksellisyys luo osallisuutta, osallisuus luo turvallisuutta ja avaa uusia mahdollisuuksia. Mahdollisuudet luovat parempia ja toimivampia yhteisöjä ja yhteisöön kuuluminen tuottaa hyvinvointia. Yhteisöllinen toiminta nähtiin koulutuksissa hyvin syklisenä, asioita palauttava, ylläpitävänä ja rakentavana voimana.

Tämä on erittäin tärkeä huomio varsinkin muuttotappiollisissa pienissä sekä keskisuurissa kunnissa, joissa palvelut karkaavat isompiin keskittyymiin ja sosiaalisen kohtaamisen paikat muodostuvat automarketteihin, perustarpeiden ohelle, kiitäväksi ja hetkelliseksi rinnakkaistuotteeksi.

Kohtaaminen, lähellä oleminen, johonkin merkitykselliseen ja vaikuttavaan kuuluminen ovat niitä asioita, joilla ihmisiä voidaan kiinnittää paikkakunnille, vaikka perinteisten palvelujen taso muuttuisikin ajan saatossa.

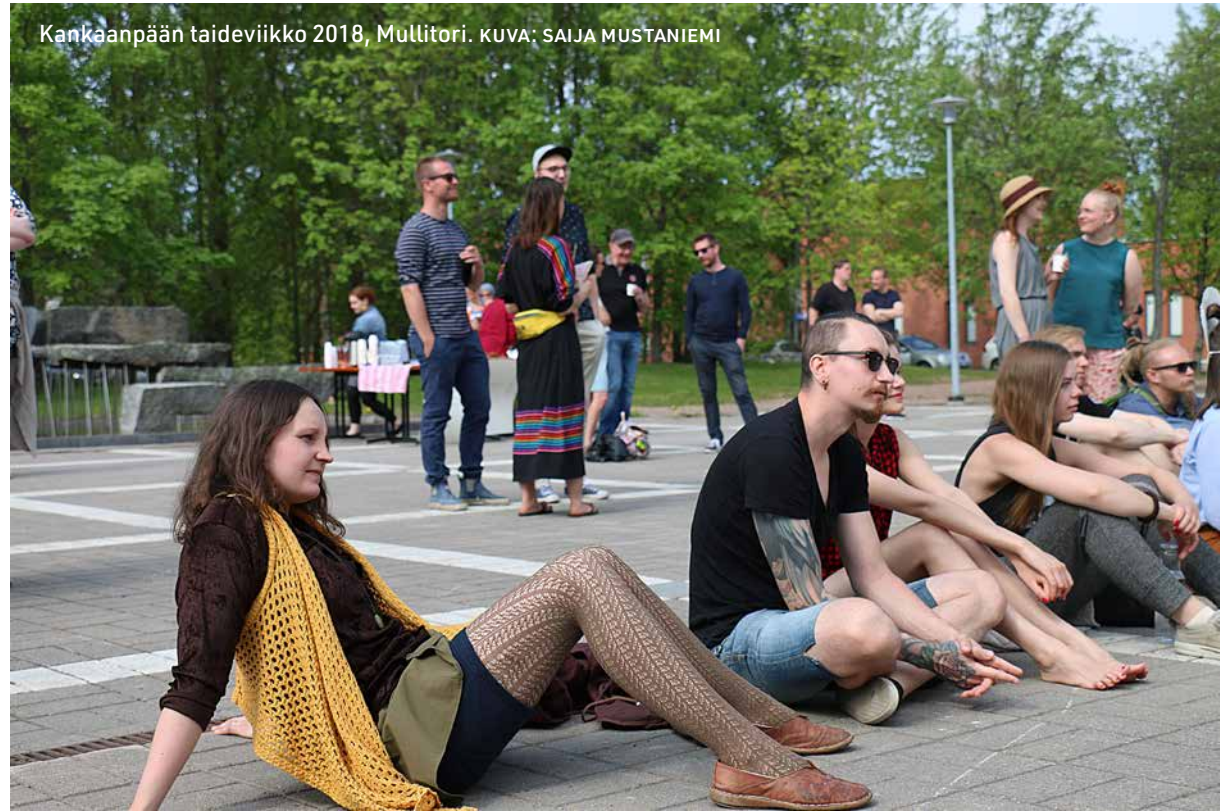
Kaikkia palveluja yhteisöllisyys ja lähiapu ei voi ratkaista, mutta moneen dilemmaan ja arjen haasteeseen luottamuksellisesta yhteistoiminnasta ja yhteisöllisyydestä voi löytyä inhimillinen sekä resurssiviisas ratkaisu.

Kortteeri-koulutuksissa näitä teemoja sekä yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen liittyviä esimerkkejä läheltä ja kaukaa käytiin läpi paikkasidonnoisesti, erityisesti kolmannen sektorin näkökulmasta.

Tällä hetkellä, Kortteeri-hankkeen kaupungeissa (Huittinen, Kankaanpää, Seinäjoki ja Varkaus) kolmannen sektorin toimijat, eli perinteiset yhdistystoimijat ovat olleet niitä, jotka tuottavat, kehittävät ja pitävät yllä alueen tärkeitä palveluita vapaaehtoisvoimin.

Esimerkiksi Kankaanpäässä urheiluseurat vastaavat aktiivisesti monista lasten ja nuorten harrastustoiminnoista sekä tätä kautta hyvinvoinnista. Seurat tuottavat ja organisoivat kaupunkiin tapahtumia, jotka tuovat asiakkaita ja yleisöä myös paikallisille yrittäjille sekä muille toimijoille.

Kankaanpään Taideyhdistys ylläpitää taidegalleriaa Kankaanpään keskustassa ja tuottaa aika ajoin väliaikaisia, ympäristöön sijoitetun, taiteen näyttelyitä, jotka saavat myös valtakunnallista huomiota ja tuovat kaupunkiin vierailijoita sekä posi-

tiivista julkisuutta. Nämä kaikki vapaaehtoisten tuottamat yhteisöpalvelut luovat ja rakentavat rikasta kaupunkikuvaa sekä lisäävät palveluista orpoutuneiden maaseutupaikkakuntien pito- ja vetovoimaa.

Kaupunkiaktivismi

Yhteisöllisyys ja osallisuus -koulutuksissa pureuduttiin kaupunkiaktivismiin kautta myös yhdistystason kohtaamiin haasteisiin ylläpitää aktivoivia ja matalan kynnyksen yhteisöllisiä toimia. Yhtenä suurimpana haasteena osallistujapaikka-

kunnilla koettiin kolmannen sektorin puolelta yhdistysaktiivien ikääntyminen.

Aktivoituminen ja uusien näkökulmien löytäminen koettiin monesti haastavana, koska lähes kaikki toimijat tulevat työelämän ulkopuolelta, eläkeläissektorilta. Aikaa toimintaan kyllä löytyy, mutta kosketuspinta kaupungin uusiin ja innovatiivisiin asiakkaisiin sekä keskeisiin tulevaisuuden kehittäjiin, nuoriin, koettiin hatarana.

Notkea ja vapauttava kaupunkiaktivismi, eräänlainen neljännen sektorin toiminta nostettiin vahvaksi kumppaniksi ja mahdollistajaksi yhdistysten rinnalle. Neljännen sektorin toiminta peräänkuuluttaa nopeita ja toiminnallisia tарттumisia käsillä oleviin aiheisiin ja haasteisiin.

Hyvänä esimerkkinä nopeasta toiminnasta on muutaman vuoden takainen maahanmuuttoaalto, jolloin sitoutumattomat toimijat ryhmittivät sosiaalisen median kautta ja organisoivat tehokkaasti erilaisia keräys- ja tukipalveluja vastaanottokuspaikkakunnille.

Neljännen sektorin toiminta mahdollistaa vapaan, ei sitoutuneen ja hetkellisen toiminnan. Se on usein vaikuttamisen halusta nousevaa, proaktiivista, joustavaa ja korostaa juuri toimintaa, ei vain yhdistyksen tai yhteisön olemassa oloa, agendaa tai historiaa.

Kortteerin koulutusten keskusteluissa painotettiin erityisesti molempien vapaaehtoissektorien joustavaa yhteistyötä, jossa kimmokkeet ja aktivointi muhivat neljännen sektorin toiminnassa. Tässä yhteydessä kuitenkin korostettiin ja tunnistettiin se, kuinka välittäjä- ja mahdollistajatahona yhdistyksillä on edelleen oma kiistämätön voimansa ja rakenteensa.

Neljännen sektorin toimintojen lisääntyminen ja kaupunkilaisten uudenlainen, tiedostava osallisuuden malli on kehittynyt, koska nykyisin sosiaalinen media tarjoaa erilaisia kontak-

tointikanavia ja alustoja, ekologinen ja sosiaalinen etiikka ovat korostuneemmin läsnä yhteiskunnassa, työn muutos ajaa uusiin joustaviin toimiin sekä luovan ja yhteisöllisen työn tekemisen toimintatavat korostuvat.

Tietynlainen pop-up- ja start-up-henki ovat nousussa sekä erilaiset co-working-tilat syrjäyttävät omia, yksityisiä tiloja. Huomioitavaa on myös nuorempien aktiivien haluttomuus tai mahdollisuus sitoutua toimintaan pidempiaikaisesti sekä tarve hetkellisille matalankynnyksen alustoille.

Osallisuuskoulutuksessa materiaaleina ja esimerkkinä käytettiin muun muassa Helsingin yliopiston kaupunkiaktivismi.fi-sivustoa, jossa on tarjolla kattava paketti erilaisia kaupunkiaktivoiminnan välineitä ja malleja: strukturoidusti hyviä, konkreettisia, esimerkkejä siihen miten omalla paikkakunnalla voi käynnistää positiivisen aktivismin kierteen.

Sosiaalinen pääoma mahdollistaa osallisuuden

Sosiaalinen pääoma tarkoittaa henkilön tai yhteisön käytössä olevia verkostoja ja vuorovaikutteista toimimista näiden kanssa. Kortteerin yhteisöt ja osallisuus koulutus -osiossa käytiin läpi erilaisia osallisuuden ja osallistamisen tasoja, aina tekijyydestä passiiviseen vastaanottamiseen.

Huomioitavaa kyvykkyudessa osallisuuteen ja osattomuuden välttämässä on yksilön sosiaalinen pääoma. Hieman ikävältäkin kuulostava fakta siitä, että jo hyvän sosiaalisen pääoman omaavat ihmiset osallistuvat eniten, pitää edelleen paikkansa. Varsinkin Kortteerin koulutuspaikkakunnilla, Kortteerin koulutusten sekä pilottien yhteydessä havaittiin, että niitä ryhmiä, jotka olisivat eniten hyötyneet osallisuuden tuomasta mahdollisuudesta, oli hankalin saada mukaan. Varsinkin nuoret puuttuivat ulkoapäin tuotetusta toiminnasta, eikä heitä kohderyhmänä

tavoitettu sillä tasolla kuin olisi haluttu. Tämä ei ole ainoastaan Kortteeri-hankkeen ongelma, vaan se on nähtävissä laajempänä yhteiskunnallisena ilmiönä.

Osallistuminen kuitenkin tuottaa ja parantaa elämänlaatua, joka edesauttaa onnellisuutta ja terveyttä ja lisää edellä mainittua sosiaalista pääomaa. Ihmisillä on erilaisia resursseja osallistua; niihin luetaan esimerkiksi oman elämän hallinta, uskallus lähteä mukaan yhteiseen toimintaan, sosiaaliset perustaidot, sisäinen motivaatio ja taloudellinen tilanne, joka mahdollistaa mukana olemisen. Omista osallistumisresursseista riippuen osallistumista ja osallisuutta voi olla monella tasolla: mukana olo, kuuleminen, kokeminen, tekeminen tai päättäminen.

Kuitenkaan aina ei voi osallistua. Osallistumattomuuteen syinä voi olla tavoiteltavan toiminnan joustamattomuus: ei voi vain hypätä mukaan. Toiminta on epämääräistä, eikä hahmotu selkeästi. Ongelmat yhteisön tai yhdistyksen toimintakulttuurissa eivät kannusta mukaan tulemiseen, liika hierarkkisuus, epäselvät vastuut, henkilöityminen tai liialliset odotukset toiminnan vaikutuksista voivat estää positiivisen osallisuuden kierteen syntymistä ja tehdä aktiiveista passiivisia.

Yhteisötaide sosiaalisen osallisuuden välineenä

Yhteisötaide on yksi toimintamalli ja kanava, jonka avulla voidaan tuoda ruohonjuuritason toimijoiden ääntä ja näkemyksiä esiin. Kevyesti määriteltynä yhteisötaide on taiteellista yhteistoimintaa, jossa taiteilija voi olla moninaisessa roolissa.

Taiteilija voi toimia fasilitaattorina tai mieluiten olla myös ryhmän tasa-arvoinen jäsen. Usein yhteisötaide liikkuu taiteen, sosiaalisten suhteiden ja yhteiskunnan välimaastossa. Lopulta teosta ja tulosta ei pidetä itsestäänselvyytenä tai edes tavoitteena, vaan taide keskittyy enemmän toimivien vuorovaiku-

Lasten taideviikko Kankaanpäässä, kaupunkiaktivismi-kokeiluja 2019.
KUVA: SAIJA MUSTANIEMI

tussuhteiden luomiseen ja osallisuuden kokemukseen.

Yhteisötaiteilijan rooli on monesti hyvin haastava. Tätä näkökulmaa käytiin läpi myös koulutuksiin osallistuneiden luovan alan toimijoiden sekä tilaajaorganisaatioiden edustajien kanssa. Yhteisötaiteilija ei ole vain taiteilija, joka työskentelee yhteisön kanssa vaan taiteilija, joka tuntee yhteisön, sen tarpeet ja mahdollisuudet ja on oikeasti kiinnostunut kollektiivisesta, jaetusta taiteilijuudesta ja yhteistekijyydestä.

Yhteisötaiteessa taide on usein välineenä, eli altistettu jonkun toisen päämäärän käyttöön. Tämä ajattelumalli ei ole läheskään kaikilla taiteilijoilla henkilökohtaisena agendana, vaan siihen sisältyy myös tietynlaista vastustamista sekä sitä, että sen koetaan olevan taiteen paikan ja itseisarvon kyseenalaistamista.

Vahvalla yhteisöllisen taiteen ammattilaisella pitää olla halu ja taidot kehittää yhteisön vuorovaikutusta ja löytää kaikkien kannalta parhaita ulostuloja. Yksilöllisten taideambitiojen pitää muuntautua yhteisiksi sekä monella tasolla kommunikativiksi. Tämä nähdään monesti haasteena perinteisestä taidekoulutuksesta valmistuneelle kuvataiteilijalle.

Kankaanpään galleria on Kankaanpään Taideyhdistyksen vapaa-ehtoistoiminnan palvelu.
KUVA: SAIJA MUSTANIEMI

Yhteisötaide on kuitenkin vain yksi matalan kynnyksen keino lisätä ruohonjuuritason osallisuutta. Yhteisötaiteellista lähestymistapaa kuitenkin puoltaa taiteen kentän tasa-arvottava ajattelumalli: yhteisötaiteen tekeminen ei vaadi sinänsä osallistujilta mitään erityistaitoja tai taustaa. Riittää kun saapuu paikalle tai antaa oman kontribuutionsa käsiteltävään aiheeseen.

Yhteisötaideprojekteissa haastavimmaksi vaiheeksi koetaan monesti yhteisön sitouttaminen ja yhteisön jäsenten mahdollisuuksien ja rajojen tunnistaminen. Liika ohjaaminen kostautuu ja sitoutumista ei synny, koska taide jää ulkokoh- taiseksi. Tai, ohjauksen puute herättää osallistujissa epäluottamusta, yksin jää- misen tunnetta sekä painetta.

Hyvä yhteisötaideprojekti on parhaim- millaan myös itseohjautuva. Tähän pääs- tään useasti omaehtoisuuden riittävällä huomioimisella. Hyvä esimerkki kaupun- kitilaa haltuun ottavasta yhteisötaiteel- lisesta projektista oli Kankaanpään kau- pungin omistamassa tyhjässä, myynnissä olevassa kiinteistössä järjestetty Pump- pyry:n Tupareissaan-tapahtuma marras- kuussa 2019.

Kysymys oli yksinkertaisesti siitä, että kunta antoi noin 20 performassi- ja monitaiteilijan käyttöön tilan viikon ajaksi. Ryhmän tavoitteena oli kotiutua kiinteistöön, tutkia sitä paikkana ja avata ovet yleisölle viikon päätteeksi. Ylei- sötapahtumassa oli tilaan liittyviä per- formansseja, burleskia, installaatioita sekä musiikkia. Pienellä panostuksella pieneen kaupunkiin saatiin suurta ja eri- laista, omaehtoista kulttuuripalvelua, joka herätti keskustelua myös kaupungin suuntaan vastaavien toiminta- alustojen mahdollistamisesta.

Yhteisöjen sosiaalista pääomaa voi kartuttaa tämän kaltaisella sosiokulttuu- risella innostamisella, joka kannustaa ja rohkaisee tavallisia kuntalaisia omaan aloitteellisuuteen. Sosiokulttuurinen innostaminen pyrkii arkipäivän hyvän elämänlaadun tavoittelemiseen ja inhi- millisen yhteisön rakentamiseen.

Sosiaalisen pääoman kartuttamisen ajatus kaupungeille: avatkaa, raottakaa ovia, tarjotkaa turvallisuutta ja tukea ja antakaa vapautta sekä luottamusta. Taide kyllä osallistaa, tekee asiansa tykö ja ot- taa uudella tavalla paikkoja ja kuntalaisia haltuun.

“Tärkeintä oli ymmärtää, että on ihan ok olla sellainen kuin on, ettei kaikkien tarvitse olla kauhean luovia vaan teke- misen meininki sekä autta- misen halu riittää yhteisö- ja yhdistystoiminnassakin.”

KOULUTUKSEEN OSALLISTUNUT YHDISTYSAKTIIVI

“Kylä on perheiden perhe”

ARISTOTELES, ANTIKIN KREIKAN FILOSOFI

Yhteenvetoja

Miten yhteisöllisyys ja osallisuus koulutuksissa käytännössä tehtiin ja millaisen paketin kanssaosallistujat jatkoivat?

Koulutuksessa avattiin paljon ymmärrystä yhteisöistä ja tunnustettiin, millaisissa yhteisöissä itse kukin toimii ja missä pitäisi olla mukana, jotta oman kaupungin toimintaa saisi edelleen kehitettyä.

Lisäksi tunnustettiin erilaisia osallisuuden tasoja ja malleja ja hyväksyttiin myös se, että osallistumatta jättäminen on yksi osallisuuden käypä malli. Osallistaminen ei saa milloinkaan olla vallankäyttöä tai perustua yksinomaan jonkun toisen tavoitteiden saavuttamiseen. Koulutuksissa keskusteltiin paljon myös sellaisista yhdistyksistä, joissa yhteinen agenda on muuttunut yksilön agendaksi ja toiminta näin ollen hankaloitunut.

Hyvässä yhteisössä on lupa olla myös välillä hiljaa. Vaikka koulutuksessa puhuttiin aktiivisista toimijoista, painoa pyrittiin siirtämään toiminnan suuntaan sekä korostettiin myös sitä, kuinka erilaiset suvantovaiheet, suunnittelut, hiljainen tuki ja läsnäolo ovat toimivan yhteisön peruselementtejä.

Koulutuksen punaisena lankana toimi monelle yhdistystoimijalle se, miten tulevaisuudessa rakentaa sellaista yhdistystä tai kaupunkitoimijaa, joka olisi yhtä aikaa joustava, sallisi kevyempiä malleja mukana oloon, huomioisi nykypäivän pirstaleisuuden sekä osaisi laadukkaasti implementoida aktiviteetteja ja ideoita toimintaan.

Koulutuksessa puhuttiin myös paljon rooleista: Millaisen roolin tai rooleja vapaaehtois kentällä toimija ottaa? Ovatko ne automaattisesti sidottuja ammattiosaamiseen vai ovatko ne olla juuri päinvastaisia, tietynlaista palautumista tukevia ja sitä kautta yksilöä ja yhteisöä rakentavia.

Uuden kaupunkija vapaaehtois pohjalla aktivoivan yhteisöllisyyden tueksi tarvitaan maaseutumaisissa kunnissa tiettyä näkökulmien vaihtoa. Kolmas sektori uusiutuu, jos se vain uskaltaa toimia enemmän mahdollistajana ja höllentää otetta toimijoistaan ja talkooporukoistaan. Vapautta tarjoamalla on mahdollisuus saada sitoutunutta, omaehtoista vastuuta ja uusia tekijöitä. Neljännen sektorin itsenäisten toimijoiden pitää uskaltaa ottaa yhteyttä yhdistyksiin ja hyödyntää näitä alustoina ja resursseina.

Luovan alan toimijoiden on hyvä tunnistaa nämä aktiivisen ja vapaaehtoisen kaupunkikehittämisen toimijat ja tarjota niiden suuntaan mielenkiintoisia avauksia.

Yritysten on hyvä olla kaupunkiaktiivien kyljessä ja miettiä, miten oma liiketoiminta voisi kiinnittyä erilaisiin tapahtumiin ja sisältöihin. Kaupunkiorganisaation on hyvä olla tietoinen aktiivisista kaupunkilaisistaan ja avata tiedotuskanavansa sekä alustansa, mahdolliset tilat innovatiivisten ja tekemiseen orientoituneiden kuntalaistensa ideoille ja matalan kynnyksen kokeiluille.

Kivijalka natisee ja muuttuu

Takkikauppa Ajattaren yli kuudenkymmenvuoden taival Helsingissä päättyi vuonna 2018. Lopettamis päätökseen vaikutti muun muassa vaatekaupan murros ja leudot talvet. Kivijalan murroksesta on puhuttu kauan, mutta paikallisesti merkittävien tuttuja ja turvallisten asioiden häviäminen saa ilmiöt tuntu- maan arjessa.

Ajattaren lopettamisen yhteydessä ilmoitetut toiminnan alasajon syyt kuvaavat hyvin käynnissä olevaa laajempaa muutosta. Kaupan murros ja ilmastonmuutos ovat niin isoja ilmiöitä, että yksittäisen yrittäjän on vaikea taistella muutosta vastaan.

Kaupan liiton julkaisema Kaupan näkymät -selvityksessä muutoksen konkreettiset vaikutukset tunnistetaan selkeästi. Yritysten määrän pieneneminen on suurta varsinkin erikoiskaupassa ja uusia yrityksiä perustetaan aiempaa vähemmän. Ulkomaisen verkkokaupan asema vahvistuu. Kaupan alaa kehittävät uudet avaukset vähenevät, koska uusien yritysten määrä vähenee.

Selvityksessä tunnistetaan neljä isoa trendiä, mitkä vaikuttavat kivijalkakauppaan. Kaupungistuminen, väestön vanheneminen, hidas talouskasvu ja kaupan digitalisaatio ja kansainvälistyminen ohjaavat kivijalan ympäristöä 2030-luvulle mentäessä.

Kortteeri-projekti tarkasteli kivijalkaympäristöä Seinäjoen, Varkauden, Kankaanpään ja Huittisten näkökulmasta. Neljä erisuuruista kaupunkia kolmessa eri maakunnassa antoivat mielenkiintoiset lähtökohdat havainnoinnille. Syksyllä 2019 julkistetun Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan paikkakunnista ainoastaan Seinäjoen väkiluku kasvaisi vuonna 2030.

Onko keskusta vähitellen muuttumassa pääosin asuintiloiksi, kuten kävi perinteisille kyläkaupoille? Kehitys voi johtaa siihen, että keskustat muuttuvat julkisista yksityisiksi, kun kaikille avoimen tilan osuus vähenee. Keskustat voivat olla yhä enemmän ihmisten välisen vuorovaikutuksen tiloja, kun kolmas sektori ja yksittäiset aktiivit ottavat tiloja käyttöönsä ja luovat uutta toimintaa. Väliaikainen ja nopeasti toimiva pop up -kulttuuri on jo arkea, mutta pienille toimijoille tilojen vuokrat ovat iso este käyttöönotolle.

Kortteeri-projekti järjesti Kankaanpään keskustassa tapahtuman, jossa liiketila muuntui kohtaamispaikaksi notkeasti. Kokeilusta virisi monta uutta ideaa monikäyttöisestä kaupunkilaisten kohtaamistilasta: ydinkeskustassa olevassa tilassa kohdaisivat aamupäivisin vauvojen vanhemmat, päivisin eläkeläiset ja koulun jälkeen nuoret.

Kaupunkien keskustaa tulee kehittää siitä näkökulmasta, että se ottaa mahdollisimman hyvin huomioon eri ikäiset ja erilaiset tarpeet. Kun alueella väkiluku vähenee, on keskustojen suunnittelussa ja palvelutarjonnassa huomioitava kaikki potentiaaliset asiakkaat. Kaupunki on sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen vaihdon ja vuorovaikutuksen paikka.

Keskustat toimivat edelleenkin hyvänä liiketoiminnan paikana, kun palvelut ja tilat pysyvät kehityksessä mukana. Digitalisaatio muuttaa näkökulman siten, että kivijalan täytyy tarjota jotain erityistä, mutta hallita myös digitalisaation tuomat mahdollisuudet. Yksi mahdollisuus on henkilökohtaisen palvelun ja verkkokaupan valikoiman yhdistäminen. Paikallisesta erityisyydestä kehittyä kilpailuetu.

Keskustan palvelut luovat kuvan alueen erityisyydestä. Palvelujen kehittämisen taustalla on usein yksinyrittäjä, jonka osaamisesta ja työssä jaksamisesta on pidettävä huolta.

MARI RAUKOLA

Kivijalkayrittäjä – liiketoiminnan moniosaaja

TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOS, ostokäyttäytymisen murros, toiminnan ja liiketoimintamallin uudistaminen, muutosnopeuden kiihtyminen, yrityksen asemoiminen uudenaikaiseen kuluttajakäyttäytymiseen sopeutuvaksi, liiketoiminnan kannattavuus, läsnäolo 24/7 asiakkaille verkossa ja asiakkuuksien hallinta, tilaukset, toimitukset, markkinointi, laskutus ja maailmanlaajuiset trendit – tässä on muutama kivijalkayrittäjän arkipäivän haasteista.

Usein unohtuu se tosiasia, että kivijalkayrittäjillä on valtavat määrät toimialatuntemusta, osaamista ja tietoa, joka ei katoa mihinkään toimintaympäristön muuttuessa.

Kivijalkayrittäjä on liiketoiminnan moniottelija ja -osaaja, joka samalla toimii kenties omaishoitajana, perheenisänä tai -äitinä, vapaaehtoistoiminnassa, tapahtumien järjestäjänä – roolit ovat moninaiset. Perinteinen kivijalkayritys henkilöityy sen omistajiin ja työntekijöihin vahvasti, ja yrittäjä on yrityksensä vahvin ja isoin viesti asiakkaille. Monesti paikkakunnilla yritys tunnetaan yrittäjän etunimellä.

Erilaiset toimijat ovat järjestäneet nykyiseen murrostilanteeseen koulutusta ja tietoa erilaisten hankkeiden kautta, kehittämisyhteistyötä on tarjolla toiminnan kehittämiseen ja elinikäinen oppiminen on tuttua yrittäjille. Lisähaastetta tuo sekin, että hänen tulee työpäivänsä lomassa miettiä myöskin näkymiä tulevaisuuteen ja pohtia sitä, mitä tapahtuu, jos uudistan toimintaani ja mitä tapahtuu, jos en niin tee. Luovuuden määrää kuitenkin rajoittaa se työmäärä, mitä tapahtuu kivijalassa ja sen

ulkopuolella. Nykyisin oletetaan, että asiakkaiden kanssa on kommunikoidava mahdollisimman monien kanavien kautta ja nopeasti: myymälätila on tärkeä, mutta se ei saa olla ainoa kontaktikanava asiakkaille.

Työmäärään löytyy lääke ulkopuolisin silmin helposti: työntekijän palkkaaminen edes osaksi päivää. Tämä yleensä kuitenkin vaatii liikevaihdon tuplauksen, ja yksinyrittäjän keskimääräisen liikevaihdon ollessa 70 000 euron tuntumassa, toimialasta toki riippuen, tilanne ei ole niin helposti ratkaistavissa. Kivijalkaliikkeen liikevaihdon kaksinkertaistaminen edes onnistuneen asiakasprofiloinnin ja kannattavan verkkokaupparatkaisun avulla ei ole helposti tehty, joten jaksamiseen ja luovuuden etsimiseen pitää löytää eväitä välillä muualtakin.

Yksin- ja mikroyrittäjiä kuormittavat aivan samat asiat kuin muitakin yrittäjiä, mutta työterveyshuolto ja työyhteisö pääosiltaan puuttuvat, delegoinnin mahdollisuutta ei ole ja verkostoitumiseen ei tunnu löytyvän riittävää aikaa. Omaan työhyvinvointiin panostettu aika on jostain muualta pois ja yrittäjä löytää tämänkin työn edestään, kukaan muu niitä töitä ei tee. Tutkimusten mukaan kuitenkin omaan työhyvinvointiin panostaminen voidaan saada takaisin moninkertaisesti oman työn tuottavuuden, luovuuden, kilpailukyvyyn ja kannattavuuden noustessa.

Yrittäjille on tarjolla hankkeita, joiden kautta voidaan luoda verkostoja ja saada tätä kautta vertaistukea ja ajanhallintaan järjestystä. Kaupungeilla on yrityskehittäjiä, joiden pakeille voi hakeutua ja luottamuksellisesti esittää toiveita ja ajatuksia sekä saada samalla uudenlaisia näkökulmia ja tietoa esimerkiksi yrityskummeista, koulutuksista, hankkeista lähialueilla, potentiaalisista kehittämisyhteistyösuhteista ja rahoitusmahdollisuuksista ja myöskin taloudellisiin asioihin voidaan laatia suunnitelmia. Nykyisin on yrityskehittäjillä muutamilla paikkakunnilla tarjot-

la myöskin ryhmäyrittäjäpalveluita, joita voidaan koostaa yrittäjien toiveiden mukaisesti muutamalle yrittäjälle samalla kerralla ja ryhmä itse ideoi tapaamisen aiheen. Samalla yrittäjien verkosto kasvaa ja tapaamisista saa vertaistukea.

Kivijalkayrittäjien verkostoitumisen tilanne on erilainen paikkakunnittain, johtuen jo paikkakuntien eroavaisuudesta ja toimialajakaumastakin, mutta verkosto on ehdottomasti hyödyllinen monellakin tapaa. Yhteistyö lisääntyy ja markkinointiin voidaan yhteistuumin ladata lisäpotkua elintilan laventamiseksi, sillä kauppakeskukset, isot ketjuliikkeet ja verkkokauppa kyllä ottavat omat asiakkaansa paikkakunnilta.

Missä sitten voi verkostoitua, kun työpäivät venyvät pitkiksi ja toiminta on paikkaan sidottua? Verkostoja on kaikkialla, niitä löytyy muiden yrittäjien keskuudesta ja sen lisäksi erilaisista järjestöistä, saman alan toimijoista, asiakkaiden kautta, sosiaalisesta mediasta, jopa vapaa-ajan harrastusten kautta.

Miten sitten verkostoitua?

Verkostoituminen on haastavaa, koska se vaatii aikaa ja panostusta. Erityisen haastavaa tämä on uudelle yrittäjälle. Taidon voi kuitenkin oppia, jos se ei ole itselle luontainen ominaisuus ja yleisesti ottaen verkostojen toiminta perustuu yhteisiin tavoitteisiin, luottamukseen, sitoutumiseen ja vastavuoroisuuteen. Se riittää, että omaat kuuntelutaitoja ja olet kiinnostunut muista verkostoissasi olevista ihmisistä, olet aktiivinen ja kerrot verkostoitumistarpeistasi.

Toimiessasi verkostoissasi, olivatpa ne sitten isoja tai pieniä, voit jakaa kokemuksiasi, saada vertaisryhmän, uusia ideoita ja vinkkejä liiketoimintaasi, kokea virkistäytymistä ja aitoa hengenheimolaisuutta saman asian parissa miettivien kanssa, samaistua, erilaistua, saada liiketoimintaasi kumppaneita, uusia asiakkaita ja toimijoita toimialaasi vahvistamaan.

Hyödyt ovat moninaisia ja toisilla verkostot ovat jo valmiina, toisilla niiden luominen vaatii itsensä ylittämistä ja työtä. Helpoin tapa lähteä liikkeelle on laatia verkostokartta. Kivijalkaliikkeiden yrittäjien ulottuville on Kortteeri tuonut kaupunkikeskustan kehittämiseen liittyviä työpajoja, kauppiasverkostoinfoa, uuden työn merkityksen avaamista, taiteen ja liiketoiminnan erilaisia yhteistyökokeiluja, sponsorointiyhteistyön hyödyntämistä tehokkaasti; Kortteeri on tarjonnut toiminnallaan monipuolisen kattauksen yritystoiminnan kehittämiseen.

Kivijalkayrittäjä on yli-ihminen

ASIAKASPALVELU, myynti, Instagram, sissimarkkinointi, psykologia, mobiili- ja hakukoneratkaisut, ostaminen, suoramainonta, tapahtumien järjestäminen, uusien teknologioiden mahdollistamat parannukset fyysisiin liiketiloihin, uudet maksutapavaihtoehdot, kanta-asiakasmarkkinointi... Lista on mahdottoman pitkä. Edellä mainitut aihiot ovat murto-osa niistä osaamiskentistä, mitä kivijalkayrittäjän on pitänyt jo pitkän aikaa tavalla tai toisella hallita. Lista ei ole pienemässä.

Uutena ja jopa vaatimuksena kivijalkamaailmaan ovat tulleet elämysten tuottamispalvelut. Monet tulevaisuudentutkijat ja kehittäjät arvioivat, että tapahtumien ja elämysten organisointi kauppakeskuksissa ja kivijalkatoimijoiden keskuudessa on yksi isoimmista kilpailukeinosta jatkossa. Kortteeri-hanke on osaltaan vastannut tähän haasteeseen erilaisilla ja monipuolisilla taiteen, kulttuurin, taiteilijoiden, opiskelijoiden, kaupunkikeskustojen ja kivijalkamaailman törmäyttämällä.

Suurin osa kivijalkayrittäjistä on yksinyrittäjiä tai mikro-pieniä toimijoita henkilöstömäärältään. Jos katsotaan edellä mainittuja ja muita haasteita, aikamoisen taakan kantaa yrittäjä liikkeessään. Verkkokaupan kasvu ja tähän liittyvä ihmisten valtavasti lisääntynyt mobiililaitteiden käyttö ovat osaltaan olleet jarruttamassa kehitystä kivijalassa. Verkkokauppa ja esimerkiksi mobiilimarkkinointi ovat kuitenkin myös mahdollisuuksia, jos ne osataan luovasti yhdistää kivijalkamaailmaan. Yrittäjän ja mahdollisen muun henkilöstön osaamista on siis jatkuvasti kehitettävä ja päivitettävä. Aika sekä jaksaminen opiskeluun eivät

ymmärrettävistä syistä ole aina kivijalkayrittäjän päällimmäisenä asiana.

Kortteeri-hankkeen ja viime vuonna päättyneen Kivijalka Kuntoon! -hankkeessa ilmeni, että kivijalkatoimijoiden kehittämistarpeet ovat hyvin käytännönläheisiä: markkinointi- ja myyntitoimenpiteet ovat kaikkien listojen kärkenä. Sosiaalisen median tehokkaampaa markkinointikäyttöä, hakukonenäkyvyyden tehostamista, mobiilimarkkinoinnin sekä muiden luovien markkinointiratkaisujen valmentamista kaivataan koko ajan enemmän. Hankkeiden koulutustilaisuuksiin osallistui noin 200 eri organisaatioiden edustajaa, mikä kertoo omalta osaltaan koulutusten suosiosta ja tärkeydestä.

Kuntapäätäjillä, keskustojen kehittäjillä ja meillä koulutussorganisaatioilla on iso vastuu nyt ja tulevaisuudessa vastata haasteeseen. Keskustojen elinvoiman yksi tärkeimmistä ilmentymistä on raikas kivijalkatoiminta. Tyhjiä liiketiloja kuitenkin ilmaantuu paikkakunnasta riippumatta huolestuttavalla nopeudella. Miten pystymme jatkossakin tarjoamaan, yrittäjien jaksaminen huomioiden, ajankohtaista täsmäkoulutusta tehokkaasti, nopeasti ja joustavasti kivijalkatoimijoiden tarpeisiin? Tarve ei ole vähentymässä, päinvastoin. Tästä kaikki osapuolet ovat varmasti samaa mieltä. Avainsanoiksi muodostuvat: yhteistyö, rahoitus, tekijät, joustavuus ja toiminta!

Kivijalkakauppa faktaruutu

- Kotimaisen ja ulkomaisen kilpailun kiristyessä on selvää, että osa yrityksistä poistuu markkinoilta. – Asiakkaiden, niin kuluttajien kuin yritystenkin, etu on, että markkinoille jäävät kilpailukykyisimmät yritykset.
- Yritysten määrän pienentyminen on suurta varsinkin erikoiskaupassa, jossa verkkokauppa ja suuret erikoiskaupan ketjut ovat kiristäneet kustannus- ja hintakilpailua.
- Päivittäistavara- ja tavaratalokaupassa kehitys on ollut maltillisempaa.
- Kaupan alalle perustetaan aiempaa vähemmän uusia yrityksiä; yrittäjyys vähenee kaupassa.
- Uusien yritysten ja yrittäjien myötä alalle tulee myös uusia ideoita ja uutta kilpailua eli elinvoimaa.
- Kaupan alalle on perinteisesti ollut helppoa perustaa yritys ja työllistää itsensä.
- Nuorten, alle viisi vuotta toimineiden, yritysten osuus on laskenut eniten erikoiskaupassa.
- Nuoret yritykset ovat olleet merkittävä kasvun lähde kaupan alalla.
- Kaupan alaa kehittävät uudet ideat ja kokeilut vähenevät uusien yritysten vähentyessä.
- Kivijalkakauppa (ml. ostoskeskukset) voi yksipuolistua suurten ulkomaalaisomisteisten ketjujen jakelukanavaksi, mikä voi jähmettää kotimaassa tehtäviä kaupan innovaatioita.
- Muutokset kivijalkakaupan yritysraakenteessa näkyvät myös kaupunkikuvassa.
- Ulkomaisen verkkokaupan asema vahvistuu.
- Pk-teollisuutta ja rakentamista palveleva tukkukauppa on yhä useammin ulkomailla, hankintaketjut siirtyvät yhä enemmän pois Suomesta.

Lähde: Kaupan liitto, Jaana Kurjenoja, Kaupan näkymät 2021

Vähittäiskaupan yritysstruktuurin muutoksen ajureita 2030-luvulle Suomessa

Kaupungistuminen

- Kaupungistumisen myötä varsinkin erikoiskauppojen väheneminen taajamista ja pienemmistä kaupungeista jatkuu ja voimistuu. Toisaalta verkko-kauppa palvelee kuluttajia kaikkialla.
- Pienempien kaupunkien ja taajamien keskustat näivettyvät ja palvelut yksipuolistuvat.
- Pienemmissä kaupungeissa ei välttämättä ole riittävää ostovoimaa monipuolisille palveluille ja erikoiskaupalle.

Väestön vanheneminen

- Vaikka esim. suurilla ikäluokilla on ostovoimaa, se ei välttämättä kohdistu vähittäiskaupan palveluihin ja tuo vähittäiskaupalle kasvua.
- Vanhemman väestön kulutustarpeet voivat suuntautua enemmän esim. terveyteen ja hyvinvointiin tai matkailuun kuin ruoka- tai vaateostosten kasvattamiseen.

Kaupan digitalisaatio ja kansainvälistyminen

- Digitalisaation ja automatisaation myötä kaupasta häviää enemmän työtehtäviä kuin syntyy uusia.
- Kilpailu kuluttajista kansainvälistyy ja kovenee entisestään. Eurooppalaisten ja suomalaisten kauppajien voi olla vaikea vastata kansainvälisten teknologiajättien kilpailuun varsinkin, jos toimintaedellytykset eivät ole tasapuoliset.
- Suurilla – kotimaisilla tai ulkomaisilla – yrityksillä on enemmän resursseja kehittää asiakasdatan hyödyntämistä, digitaalisia palveluja, maksamista tai logistiikkaa kuin pienemmillä.

Taloukasvu

- Suomen Pankki ennustaa Suomen pitkän aikavälin potentiaalisiksi taloukasvuiksi 1,5 prosenttia.
- Toteutuessaan näin hidas kasvu ei luo kotimaassa toimivalle kaupalle nopean kasvun edellytyksiä.

Hankkeen pilottikokeilut neljällä paikkakunnalla

KAUPUNKIKOHTAAMISIA

HUITTINEN Pilotti 1 ja 2

MITÄ JA MITEN TEHTIIN?

Työryhmä, Heidi Piippo, Ilona Tala ja Katariina Ståhlhammar, toteutti kaksi projektikokonaisuutta, yhdistäen kaksi pilottia yhdeksi kokonaisuudeksi: kaikille avoimet kuvataiteilijavetoiset kaupunkikävelyt sekä luovan toiminnan työpaja merkonomiopiskelijoille. Sekä kaupunkikävelyillä että työpajassa käsiteltiin kivijalkaympäristöä, sen kaupunkikuvaa, toimintoja ja visuaalista ilmettä. Molempien osuuskien koonti oli nähtävillä vanhoissa, tyhjiissä osuuskaupan viljasiiloissa 10.5. Huittisten Hullun Yön yhteydessä, jolloin kerättiin myös palautetta pilotista ja ideoita tyhjien tilojen, kuten siilojen, uusio-käytöstä.

PILOTIN TAVOITTEET

Pilotin tavoitteena oli herättellä kaupunkilaiset kaupungin visuaalisen tunnelman tarkasteluun ja potentiaalinn tunnistamiseen arkipäiväisessä, totutussa ympäristössä. Työryhmä pyrki myös löytämään erilaisia ideoita ja yhteisöjen talon toteuttamiseen Huittisten kaupungin toiveesta. Päämääränä oli selvittää millaisia tiloja ja toimintoja kaupungin asukkaat itse kaipaavat ja kohtauttaa ihmisiä teeman äärellä.

ONNISTUMISIA JA KEHITETTÄVÄÄ

- + Vahva yhdessä tekemisen meininki ja uudet kontaktit
- + Pilottiprojekti vastasi tarpeeseen: uudenlaista toimintaa ja matalan kynnyksen vaikuttamisen tilaisuuksia kaivataan Huittisiin
- + Yhteistyö eri toimijoiden välillä: yhteistyökumppaneiksi saatiin mm. paikalliset oppaat, valokuvausalan yrittäjä sekä monia muita Huittisten kehittämisestä kiinnostuneita yrittäjiä ja yksityishenkilöitä
- + Paikallisten kiinnostus kulttuuriin: sitä kaivataan vielä lisää eri muodoissa
- Suppea ikäryhmä (+45 v), jatkossa lisää nuoria ja nuoria aikuisia mukaan
- Pilotin rajaaminen annettuun rahoitukseen: paljon ideoita sekä toiveita kaupungilta, miten rajata sopivasti mitoitettu kokonaisuus

UUDET IDEAT JA AVAUKSET JATKOON

Yhteisöjen talon kehittäminen yhdessä luovan alan toimijoiden, kaupunkilaisten ja kaupungin kanssa: yhteinen olohuone tukisi erilaisten toimijoiden verkostoitumista ja yhteisöllisen toiminnan muodostumista. Tyhjiillään olevien viljasiilojen tulevaisuuden ideointi ja käyttöönotto. Huittisten Laululavan kunnostaminen ja yhteisöllisen käytön konseptointi.

Kaupunkikävely. KUVA: HEIDI PIIPPO

PILOTIN TEEMAT:

Yhteisöllisen toiminnan herättely,
kivijalkaympäristön tarkastelu
kuvataiteilijoiden näkökulmista,
tyhjien tilojen käyttö ja yhteistoiminta.

MITÄ JA MITEN TEHTIIN?

Taideviikko tuotettiin SAMK kuvataide Kankaanpään opintojaksojen, hanketoiminnan ja Kankaanpään kaupungin kanssa yhteistyössä. Tapahtuma käsitti julkista sekä osallistavaa taidesisältöä jalautettuna kaupunkitilaan. Esillä ja koettavana oli mm. virtuaaligalleria, taidetta yrityksissä, turvetaidesymposium, performanssi ja bänditapahtuma Pumpu-klubi.

PILOTIN TAVOITTEET

Kankaanpään Taideviikko-pilotilla testattiin paikallisten toimijoiden valmiuksia, osittain jo olemassa olevia toimintoja yhdistämällä sekä uudelleen kohdistamalla tuottaa kaupunkiin näkyvää kulttuuritoimintaa ja tapahtumallisuutta. Myös paikallisille yrityksille haluttiin esitellä osallistavan ja ohjaavan taiteen malleja.

ONNISTUMISIA JA KEHITETTÄVÄÄ

- + Sisällöt olivat toimija- ja tekijälähtöisiä, toteuttaminen kunkin omilla resursseilla
- + Tapahtumat olivat helposti lähestyttäviä
- + Tapahtumia ja taidetta oli ympäri kaupunkia, myös esteettömyys otettiin huomioon
- + Viestintä toimi kaupungin kanssa koordinoitusti ja kokoavasti
- Toimintojen yhteistä tuotantovaiheen viestintää ja kommunikaatiota ja ymmärrystä voisi tehostaa
- Sisällöntuottajina nyt vain taiteilijoita, tekijäkunta voisi laajentaa - Tapahtuma jäi yleisöltään paikalliseksi

UUDET IDEAT JA AVAUKSET JATKOON

Taideviikosta vuosittainen tapahtuma, joka integroidaan Kankaanpään kaupungin Kulttuuri-keväät-ohjelmaan. Tapahtuman sisällöntuotantoa laajennetaan: mukaan kouluja, nuoria ja kolmannen sektorin toimijat - tämä laajentaisi myös yleisöpohjaa. Tapahtumatuottamisen ja koordinoimisen osaamista tulisi lisätä etenkin kolmannen sektorin toimijoille.

Aku Koskisen VR-galleria. KUVA: TOMI KUUSIMÄKI

PILOTIN TEEMAT:

Tapahtumat aktivoivat julkista tilaa ja toimijoita, taiteilijoiden ja yritysten yhteistyö, yhteistoiminta ja sen koordinoiminen, tapahtumien skaalaaminen.

MITÄ JA MITEN TEHTIIN?

Ympäristö- ja yhteisötaiteen keinoin luotiin tapahtumaan kävelyreitistöä, mikä yhdisti kivijalkakeskustaa ja tapahtumapaikkoja. Pilotti oli osa valtakunnallista pesäpallon Naperoleiriä, johon osallistui noin 2500 vierasta. Pilotti sisälsi reittien varrella olevia osallistavia töitä sekä majoitus- ja tapahtumapaikoilla olevia kohtaamispaikkoja. Sosiaalista mediaa hyödynnettiin osana viestintää. Kivijalkakaupat osallistettiin mukaan tuottamaan erilaisia palveluja tukemaan tapahtumaa.

PILOTIN TAVOITTEET

Tavoitteena oli aktivoida tapahtuman osallistujat autoilun sijaan liikkumaan kävellen ja pyörillä tapahtumapaikkojen välillä ja sitä kautta havainnoimaan tarkemmin Kankaanpään keskustaa. Tavoitteena oli myös testata, miten taide voi olla mukana erilaistamassa urheilutapahtumaa.

ONNISTUMISIA JA KEHITETTÄVÄÄ

- + Taide oli luonnollinen osa urheilutapahtumaa
 - + Edisti tapahtuman yhteisöllistä tunnelmaa+ aktivoi kävelyyn ja havainnoimaan ympäristöä ja palveluja
 - + Edisti luovan alan tekijän oppimista
 - + Motivoi kivijalkayrityksiä olemaan enemmän osa tapahtumaa
- Taide marginaalissa
 - Taidetyön väliaikaisuus

UUDET IDEAT JA AVAUKSET JATKOON

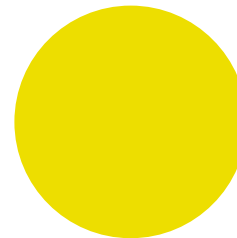
Luovan alan palvelukonseptin tarjoaminen laajemmin tapahtumiin. Tapahtumat osana oppimista luovan alan koulutuksessa. Pohjois-Satakunnan tapahtumatuottaja -idea rahoitus selvityksessä.

Tuuletus Naperoleirillä kesällä 2019.
KUVA: JUHA LEVONEN

PILOTIN TEEMAT:

Tapahtumien kehittäminen.
Luovien alojen ja urheilun yhdistäminen. Käveltävyyden edistäminen. Kivijalkayritysten aktivoiminen mukaan tapahtumiin.

MITÄ JA MITEN TEHTIIN?

Repairs & Care on kuvataiteilija Julia Kukkosen taideteos ja kivijalkaliikkeitä kiertävä pop up-puoti johon asiakkaat voivat tulla minkä tahansa rikkinäisen esineen, tavarän, asian, vaateen tai jopa sydämen kanssa puotiin. Monipäiväinen performanssi jalkautui yhteensä viiteen Seinäjoen keskustan kivijalkaliikkeeseen, jotka ilmoittautuivat projektiin Into Seinäjoen avoimen kutsun kautta. Kukkosen projekti valittiin Seinäjoen pilottiprojektiksi Seinäjoen taidehallin teoshaun kautta.

PILOTIN TAVOITTEET

Projektin tavoitteena oli tuoda performanssitaiteellista ja vuorovaikutteista sisältöä suoraan kivijalkaliikkeisiin ja yrittäjien arkeen. Teoksen myötä haluttiin testata voiko taidesisältö tuoda liikkeisiin uutta yleisöä ja näin aktivoida ja synnyttää uusia asiakasvirtoja. Pilotin tiimoilta testattiin myös välittäjätahoa ja sen roolia luovien alojen toimijoiden ja kivijalkayrittäjien yhteistyön edistämiseksi.

ONNISTUMISIA JA KEHITETTÄVÄÄ

- + IntoSeinäjoen rooli välittäjätahona luovan alan toimijan ja yrittäjien välillä
- + Aivan uudenlaista sisältöä kivijalkaliikkeisiin: keskustelut nostivat esiin uusia avauksia ja kivijalkayrittäjien tarpeita esim. brändäykseen liittyen
- + Pilotin sisältö ja toimintamalli soveltui monenlaisiin liikkeisiin, mutta toimi parhaiten teemallisesti esim. käsityö- ja suutarinliikkeissä
- + Osa liikkeistä tuotti myös omaa markkinointia esimerkiksi somessa

- Lyhyen pilotin aikana paikan muuttaminen päivittäin oli raskasta
- Pilotin järjestäminen viidessä kaupassa vaikutti myös viestintään: yhteen tai kahteen liikkeeseen keskittyminen olisi helpottanut viestimistä

UUDET IDEAT JA AVAUKSET JATKOON

Välittäjätahojen, kuten IntoSeinäjoki, hyödyntäminen taiteilijoiden ja yritysten välisessä yhteistyössä ja sen kehittämisessä. Kivijalkaliikkeiden teemallisten tapahtumien ja tapahtumallisuuden kehittäminen. Luovan alan osaajien osaamisen hyödyntäminen tarinallisuuden, kokemuksellisuuden ja visuaalisen viestinnän kehittämisessä.

Julia Kukkonen työssään suutarin liikkeessä.
KUVA: SAIIJA MUSTANIEMI

PILOTIN TEEMAT:
kivijalkaliikkeiden palvelujen monipuolistaminen, taiteen ja luovan alan osaamisen hyödyntäminen yritysten arjessa ja palveluissa, työn uudet muodot.

MITÄ JA MITEN TEHTIIN?

Yhteisötaiteilijat Minna Bengs-Shresthan ja Kirsi Aution ideoima ja toteuttama Huoneentaulut - tekstiilitaideprojekti toteutettiin yhteistyössä lukiolaisten ja käsityöryhmien kanssa. Lisäksi teoksen pystyi osallistumaan sosiaalisen median kautta. Teos tutki Peräseinäjoen identiteettiä elämänviisauksien ja sanontojen kautta. Teos oli esillä kolmessa paikassa Peräseinäjoen kirkonkylällä. Teos valittiin pilottiprojektiksi Seinäjoen taidehallin toteuttaman teoshaun kautta.

PILOTIN TAVOITTEET

Projektin tavoitteena oli tutkia paikallisidentiteettiä elämänohjeiden avulla ja tekemällä sitä sekä yhteisöjä niiden takana näkyvämmäksi julkisessa tilassa. Teoksissa hyödynnettiin ja vahvistettiin paikallisia perinteitä, osaamista ja käsityötaitoa. Tavoitteena oli myös jalkauttaa ihmiset tutkimaan teoksia kylänraitilla, jolla autoillaan paljon ja jossa arjen kohtaamiset ovat sen vuoksi vuosien myötä vähentyneet.

ONNISTUMISIA JA KEHITETTÄVÄÄ

- + Teosprosessi tavoitti hyvin eri ikäryhmiä ja yhteisöjä ja osallistujien ikäjakauma oli iso
- + Tekstiiliteoksen tekotapa loi matalan kynnyksen osallistumiselle ja teoksen tekoon oli helppo osallistua kokemustasosta riippumatta
- + Teos ja sen tekoprosessi näkyi sekä katutilassa, yhteisöissä, että sosiaalisessa mediassa
- Ryhmien rakentaminen vaatii aikaa ja myös väljempi aikataulu osallistujien kokoontumisille olisi ollut teosprosessille eduksi
- Roolijaon (tuottaja, taiteilijat, osallistujat) tarkempi määrittely
- Yhteinen aloituspalaveri olisi ollut eduksi, kun sidosryhmiä on useita

UUDET IDEAT JA AVAUKSET JATKOON

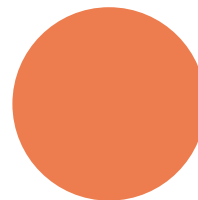
Paikallistuottajan ja välittäjätahojen roolien vahvistaminen, jolloin taiteelliseen työhön ja fasilitointiin yhteisöissä jäisi enemmän aikaa. Valmiiden yhteisöjen ja ryhmien hyödyntäminen ja niiden kontaktoiti ja sitouttaminen esimerkiksi kyläyhdistysten kautta.

Huoneentaulut. KUVA: SAIJA MUSTANIEMI

PILOTIN TEEMAT:

Paikallisidentiteetti, tarinallisuus, yhteisön vahvistaminen ja esiintuominen julkisessa tilassa, kokoavien paikkojen aktivoiminen.

MITÄ JA MITEN TEHTIIN?

Omenakollektiivin luoma Omenawarkaus-syys-tapahtuma on Vanha Varkaus kumppanuuspyöjän järjestämän kehittämisfoorumien satoa. Omenakollektiiviin kuuluvat Vuokko Viljakka, Marko Viljakka, Tuomas Toratti, Johanna Elola ja Teemu ja Kati Paananen. Tapahtuman tarkoituksena oli elävöittää Vanhan Varkauden aluetta hausalla, lähestyttävällä tavalla. Tapahtuman ympärille luotiin laaja yritysten ja eri toimijoiden verkosto. Tapahtumapaikkana oli tunnelmallinen Vanha Varkaus, Juhlalapaikka Nizza, Keskuskonttori sekä Tehtaan koulu ja sen ympäristö. Tapahtumassa oli mm. soittoa, laulua, pubivisa ja omenapuiden istutusta.

PILOTIN TAVOITTEET

Luoda uusi näkyvä tapahtuma, johon on helppo tulla mukaan osallistujana tai varkautelaisena toimijana tai yrittäjänä. Elävöittää ja nivoa yhteen Vanhan Varkauden aluetta ja poimia sieltä kaikille tuttu, julkisessakin tilassa näkyvä asia eli omena ja omenapuut. Tuoda huumori osaksi matalan kynnyksen tapahtumia ja aktiviteetteja.

ONNISTUMISIA JA KEHITETTÄVÄÄ

- + Tapahtuma oli organisoitu ja aikataulutettu ammattimaisesti
 - + Tapahtuma oli aidosti yhteisöllinen ja tavoitti monta ikäryhmää
 - + Tapahtuma oli näkyvä ja elävöitti julkista tilaa
 - + Monialaisuus ja yhteistyö kivijalkayrittäjien kanssa
 - + Pysyviä tuloksia: uusia omenapuita istutettu Varkauteen
- Muutama tapahtumaosioon osallistui vain muutamia ihmisiä, osittain huonon sään vuoksi

UUDET IDEAT JA AVAUKSET JATKOON

Tapahtuman jatkokehittäminen ja vakiinnuttaminen. Erilaisten rahoituskanavien tunnistaminen ja rahoituksen hankkiminen. Yhteistyöverkoston laajentaminen.

Omenapuiden istutusta. KUVA: OMENAKOLLEKTIIVI

PILOTIN TEEMAT:

Tapahtumien kehittäminen
Luovien alojen toimijoiden verkostot
Huumori, hauskuus ja näkyvät teot
Kivijalkayritysten aktivoiminen
mukaan tapahtumiin.

MITÄ JA MITEN TEHTIIN?

Unski Antti Immonen ja Väinö Makkonen toteuttivat projektin, jossa haettiin tarinoita Päiviönsaaresta osaksi yhteisötaiteen teosta. Tarinoista työstettiin yhteisessä työpajassa visuaaliseen formaattiin. Tarinoista tuotettiin animaatiota, ääntä ja kuvaa, joita jaettiin erilaisten sosiaalisen median kanavien kautta sekä julkisessa tilassa QR-koodien kautta. Erilaisia tarinoita kerättiin yhteensä 14 avoimen haun kautta. Työ alkoi kesäkuussa ja eteni prosessinomaisesti. Valmiit tarinat jaettiin syyskuussa.

PILOTIN TAVOITTEET

Etsiä uutta yhteisöllisen olemisen tapaa, joka pohjautuu muistoihin ja tarinoihin. Julkisen tilan tutkiminen tarinoiden kautta ja tarinoiden näkyväksi tekeminen ja kerronnan välineiden kehittäminen some- ja digitaalisessa ympäristössä. Osallistaa projektiin mukaan monimuotoinen joukko erilaisia ihmisiä tarinoineen.

ONNISTUMISIA JA KEHITETTÄVÄÄ

- + Projekti oli koettavissa sekä julkisessa tilassa että digitaalisessa ympäristössä
- + Monimuotoisuus: tarinoita hyvin erilaiselta joukolta
- + Tiedottamisen laajuus ja erilaisten somekanavien notkea käyttö + yhteistyö kivijalkayrittäjien kanssa
- + Tarinoiden jatkohyödyntäminen mahdollista
- Kävijä-/osallistujamäärät jäivät paikoin pieniksi
- Perinteisten tiedotuskanavien puute vähensi tiettyjä osallistujaryhmiä

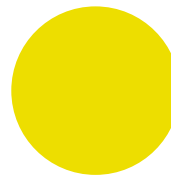
UUDET IDEAT JA AVAUKSET JATKOON

QR-koodin käytettävyyden jatkokehittäminen yhteisötaiteessa. Tarinapankin kartuttaminen ja laajemman toteutuksen kehittäminen. Tiedottamisen kohdentaminen.

Haastatteluja kivijalkaliikkeessä.
KUVA: ANTTI IMMONEN

PILOTIN TEEMAT:
Tarinallisuus taiteessa,
monikanavainen prosessi ja
uudet teknologiat,
kaupunginosan kerrostumien
näkyväksi tekeminen.

Huomioita piloteista

KORTTEERI TOTEUTTI kahdeksan pilottia. Pilottien teot levittyivät ympäristöön julkisina teoksina ja tapahtumina neljällä eri paikkakunnalla. Pilotteja olivat suunnittelemassa ja toteuttamassa yksittäiset taiteilijat, työryhmät ja yhteisöt. Pilottien tavoitteena oli konseptoida kivijalkakaupan, taiteen, muotoilun ja kulttuuriperinnön yhteistyömalli ja luoda uudenlaisia työllistymismahdollisuuksia luoville aloille.

Soveltavan taiteen perustana on vuorovaikutus. Soveltavaksi taiteeksi luettavassa yhteisötaiteessa ja yhteisölle tuotetussa julkisessa taiteessa taiteilijalta vaaditaan yhteistyö- ja kommunikaatiotaitoja. Kun toiminnan fokus suuntautuu yhteisöön, edellytetään taiteilijalta totunnaisesta yksilölähtöisestä toimintamallista irtautumista ja vastaanottajan huomioon ottamista.

Pilottien ajatus sisälsi mahdollisuuden uusien toimintamallien luomiseen ja kokeilemiseen.

Toimiminen uudenaikaisessa ympäristössä vaatii taiteilijalta avointa suhtautumista. Uutta luovan ja kokeellisen julkisen taideteoksen, -teon tai -tapahtuman tuottaminen puolestaan edellyttää oman alan laaja-alaista tuntemusta, kokonaisuuden hahmottamista ja uskallusta tehdä toisin.

Motivaatio ja selkeästi asetettu tavoite auttavat paitsi toteuttamaan projektin myös analysoimaan lopputulosta ja edistämään oppimista. Miksi tehdään; miksi tämä on tärkeää tehdä; mihin tämä liittyy? ovat avainkysymyksiä, jotka kirkastavat päämäärää, vahvistavat motivaatiota ja avaavat näkemään kokonaisuutta. Tavoitteiden hahmottaminen ja sanallistaminen selkeyttää projektin ydintä sekä toteuttajalle itselleen että muille projektiin osallistuville ja auttaa keskittymään olennaiseen.

”Tavoitteena oli saattaa kaupunkilaiset kohtaamaan taidetta odottamattomissa paikoissa ja tutkia taiteen mahdollisuuksia keskustan liikkeiden elävöittäjänä. Halusin saada yleisön tarkastelemaan kuluttamiseen liittyviä ajatuksia uudella tavalla ja tarjota vaihtoehtoisia, kestäviä, näkökulmia taiteen kautta.”

JULIA KUKKONEN, TAITEILIJA (REPAIR & CARE, PILOTTI SEINÄJOELLA)

Toteutuneita pilotteja tarkastellessa keskiöön nousevat kysymykset siitä, millaiseen toimintaan kuvataiteilija yhteisössä taipuu: onko taiteilija valmis ylittämään oman alansa vakiintuneita raja-aitoja? Löytyykö taiteilijalta halu osin alistaiseenkin toimimiseen monialaisessa työryhmässä, avoimuutta eri alojen väliseen verkostoitumiseen ja varmuus kokonaan uudessa toimintakulttuurissa toimimiseen? Toisaalta: ymmärtävätkö yrittäjät ja muut toimijat taiteilijoiden potentiaalin ja mahdollisesta yhteistyöstä syntyvät edut? Mikäli alojen välinen kosketuspinta ja yhteinen tahtotila löytyykin, mistä löytyy välittäjä ja maksaja taiteilijan työlle?

Uusien toimintatapojen kiinnittäminen yhteiskunnan vakiintuneisiin rakenteisiin on usein hidasta, joskus mahdotontakin. Hankerahoituksella toteutetut lyhytkestoiset pilotit jäävät jatkorahoituksen puuttuessa helposti kertaluonteisiksi kokeiluiksi, vailla näkymää tulevista. Onnistuneeksi koettujen uusien toimintamuotojen jatkokehitys vaatisi pidemmällä aikavälillä toteutettuja kokeiluja ja juurruttaminen toimiviksi käytännöiksi laaja-alaisen pohjatyon.

Jatkosuunnitelmat

KORTTEERI-HANKKEEN työpajojen ja pilottien pohjalta on luotu jokaiselle paikkakunnalle lyhyet toimintasuunnitelmat hankkeen aikana syntyneiden ideoiden jatkokehittämiseen ja soveltamiseen.

Kankaanpää

Kankaanpään roolia taidekaupunkina voi vahvistaa ja kehittää monin eri tavoin – luovan alan toimijoiden ja taidekoulun rooli on työssä olennaisessa osassa. Koulu voi levittäytyä entistä näkyvämmiin kaupunkitilaan ja koulun yhteyttä muuhun kaupunkiin tulisi vahvistaa. Yhteyttä voi tehdä näkyvämmäksi esimerkiksi tapahtumin, opastein ja erilaisilla tilaan sijoittuvilla interventioilla ja installaatioilla. Julkiseen tilaan jalkautuminen vahvistaa entisestään opiskelijoiden työelämävalmiuksia, kun taidetta testataan ja tehdään yhdessä yhteisön kanssa.

Kankaanpään toria on pyritty kehittämään pitkään – pitkäjänteisen suunnittelun rinnalla kevyet kokeilut ja tapahtumat on hyvä keino tuoda ihmisiä yhteen pienessä kaupungissa. Tori on luonteva paikka kokoontumisille ja tiedon

jakamiselle ja esimerkiksi infotaulu ja erilaisten opasteiden hyödyntäminen on hyödyllistä keskittää torille. Torin ympäristössä on useita tyhjiä liiketiloja, joiden elävöittäminen on eduksi sekä torin kaupunkikuvan ja viihtyisyyden että uusien toimintojen kehittämisen kannalta.

Kankaanpään uusi liikuntakeskus tarjoaa mahdollisuuksia myös kolmannen sektorin ja kaupungin väliseen yhteistyöhön ja on paikkakunnan kokoon suhteutettuna mielenkiintoinen avaus. Liikuntakeskus toimii uimahallin ja jäähallin myötä ympäri vuoden seutukunnan palvelukeskittymänä ja kesällä alueella on keskimäärin kahdesti viikossa keskimäärin 1500 ihmistä tapahtumissa: miten tapahtumien osallistujat tulevat jalkautumaan esimerkiksi kivijalkaympäristöön?

”Sain luovan alan tekijänä paljon uusia ideoita oman ammattitaitoni soveltamisesta.”

KOULUTUKSEEN OSALLISTUJA, HUITTINEN

Huittinen

Huittisten keskustan kaupunkikuva ja rakenne tukee hyvin viihtyisän kivijalkaympäristön tavoitetta, mutta vaatii nykyisellään kehittämistä. Jo pienin teoin voidaan tukea kivijalkakauppojen saavutettavuutta ja kaupungin viihtyisyyttä – esimerkiksi ikäihmiset kokevat, että jalan liikkuminen on heille mukavaa, kun pysähtymispaikkoja löytyy tasaisin välein.

Huittisissa on erilaisia tapahtumia, joiden päivittäminen ja uudelleen brändäminen on ajankohtaista. Tapahtumia voidaan ohjata myös niihin paikkoihin, joita halutaan nostaa esiin ja elävöittää uudella tavalla – kuten jokiranta tai vaikka kehittämistä kaipaava linja-autoasema ja sen aukio. Tapahtuman järjestäminen tietyssä paikassa voi luoda uusia tasoja unohdettuihin paikkoihin ja vauhdittaa niiden kehittämistä. Tämä pätee myös vanhoihin, tyhjiin rakennuksiin, joihin Huittisissa ideoitii muun muassa yhteisöjen taloa, joka palvelisi laajasti eri ikäryhmiä ja lisäksi kohtaamisia kaupungin ytimessä.

Varkaus

Varkauden vahvuuksia on merkittävä teollisuushistoria ja vanha, luonteikas rakennuskanta Päiviönsaaren kaupunginosassa sekä luovan alan toimijat ja uuden polven yrittäjät, joilla on vahva halu toimia aktiivisesti Varkauden kehittämisessä. Kaupunkatu on hiljentynyt, mutta sen miljöö ja mittakaava tukee hyvän kivijalkaympäristön päätavoitteita – niin saavutettavuuden kuin kaupunkikuvan osalta. Kuten muissakin hankkeen kaupungeissa perinteisten kivijalkayritysten rinnalle on tarvetta kehittää palveluita ja tapahtumia, jotka tuovat ihmisvirtoja alueelle.

Yksi potentiaalinen kokoava paikka on Päiviönsaaren tori ja sen esiintymislava, joka nykyisellään on useimmiten tyhjiällä. Lavan toiminnan aktivoimisen keskiössä on nykyisen varausjärjestelmän kehittäminen helpoksi ja notkeaksi sekä kolmannen ja neljännen sektorin toimijoiden aktivoiminen mukaan matalalla kynnyksellä. Lavan ohjelmisto voisi kattaa niin Finn Hits -karaoken, elokuvailat ja koulun kevätnäytöksetkin ja tarjota erilaisia tapahtumia kaikkina vuodenaikoina – maalaismarkkinoita ja ruokatoreja unohtamatta.

Vanhan Varkauden historian näkyminen katukuvassa on yksi kehittämiskohteista ja se hyödyttäisi niin matkailijoita kuin paikallisiakin ja vahvistaisi paikan identiteettiä. Opasteisiin, infotauluihin, esitteisiin ja digitaalisiin ratkaisuihin panostaminen yhteneväällä ilmeellä nivooi yhteen niin alueen toimijoita kuin katutilaakin. Varkauden vanhat talot -teema taipuu myös tapahtumaideaksi, joka koettiin helposti kokeiltavaksi. Tapahtumakonsepti on skaalattavissa ja potentiaalisesti houkuttelee käymään kauempaakin.

Vanha Varkaus -maisema.
KUVA: HANNA-KAISA MELARANTA

Seinäjoki ja Peräseinäjoki

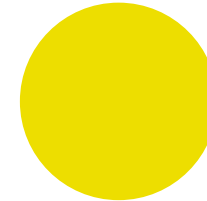
Tunnettujen, isojen tapahtumien synnyttämän vetovoiman tasaisempi jakautuminen Seinäjoen keskustaan ja Peräseinäjoelle on tavoiteltavaa, sillä tapahtumien yleisömassojen jalkautuminen keskustaan kivijalkapalveluiden ääreen tukisi niin yrittäjiä kuin kaupungin profiilia. Kokoavien paikkojen ja kävely-ympäristön kehittäminen on tärkeää arkisten kohtaamisten ja sattumalta palvelujen äärelle eksymisen kannalta – oli kyseessä sitten kylänraitti, rautatieaseman ympäristö tai pääkatu. Paikallisidentiteetti on tärkeä pohja kaupunkikehittämiselle: paikkakunnilla tunnistettiin identiteettitekijöitä hyvin ja niin keskustan myllerrys kuin kaupungistuminenkin nähtiin vahvuudeksi käännettävänä tekijänä – muutoksena, josta voi ammentaa uutta. Esimerkiksi maalta muuttavat seniorit voivat

olla aktiivisia kivijalkapalveluiden käyttäjiä, jos tuotteet ja palvelut ovat kiinnostavia.

Seinäjoella on vahvat yrittäjien verkostot, jotka voivat toimia linkkinä luovien alojen toimijoiden, kaupunkiorganisaation ja yrittäjien välillä. Havaittuja tarpeita ovat yritysten ilmeen kehittäminen, kivijalkaympäristön viihtyisyyden kehittäminen, tapahtumien brändin päivittäminen ja ihmisvirtojen ohjaaminen. Molemmissa kaupungeissa havaittiin työpajojen ja pilottien myötä potentiaalia yhdistää kivijalkayrittäjien tuotepainotteiseen tarjontaan erilaisia palveluita kuten harrastusryhmille räätälöidyt tapahtumat tai jakotalouden palvelut. Räätälöityjen palvelujen suunnittelu vaatii verkostojen ja yhteisöjen ja heidän tarpeidensa tunnistamista. Siihen yrittäjät tarvitsevat tukea.

”Olihan Noitalinna huraa! Peräseinäjoelta?”

TYÖPAJAAN OSALLISTUNEEN KOMMENTTI

Seinäjoen taidehallin tapa toimia taiteen välittäjäportaassa

SEINÄJOEN TAIDEHALLIN toiminta perinteisemmän näyttelyn järjestämisen ohella on laajentunut viime vuosien aikana. Taidehalli pyrkii kehittämään visuaalisen taiteen kenttää alueellisesti, edistämään taiteilijoiden työmahdollisuuksia sekä tavoittamaan laajempia ja uusia yleisöjä. Välittäjätoimintaan on välttämätöntä panostaa ei-galleriakontekstissa ja monitahoisien verkostojen kanssa taidetoteutuksia tehdessä. Taidehalli toki toimii eräänlaisena välittäjänä myös yleisöjen suuntaan tehdessään yleisötyötä näyttely- ja oheisohjelmansa puitteissa. Tässä tekstissä kuitenkin hahmotan välittäjän roolin taiteilijan ja potentiaalisten työllistävien tai taidetta teoksina tai asian-tuntijapalveluna tilaavien ja hankkivien toimijoiden välillä. Näitä toimijoita ovat muun muassa monenlaiset yritykset, alue- tai kaupunkikehittäjäorganisaatiot ja 3. sektorin toimijat kuten erilaiset isommat järjestöt. Käytän näistä toimijoista tässä tekstissä termiä tilaaja. Myös oman organisaation sisällä tarvitaan välittäjätoimintaa eli Seinäjoen kaupungin eri yksiköt voivat toimia tilaajina. Sosiaali- ja terveyssektori on yksi iso osa-alue, johon taidetta on voimakkaasti viime vuosina integroitu ja välittäjäportaana mukana olo on sielläkin olennaista. Tässä tekstissä en kuitenkaan juuri tarkastele sitä, vaan kohteena on enemmänkin taiteen ja kaupunkikehittämisen vuoropuhelu.

Kokemusta välittäjän roolissa toimimisesta Seinäjoen taidehallille on kertynyt yksittäisten omien yhteistyöprojektien kautta aiemminkin, mutta vuosina 2017–2019 käynnissä olleet kaksi

hanketta toivat toimintaan uudenlaista syvyyttä ja haastoivat kehittämään roolia entistä vakiintuneemmaksi ja ammattimaisemmaksi. Tässä julkaisussa pureudutaan Kortteeri-hankkeen toimintaan, mutta kuljetan rinnalla myös heijastelua Seinäjoen taidehallin vetämästä Maaseututaidemalli-hankkeesta. Multistaja-kutsumanimellä kulkenut hanke oli Leader-rahoitettu ja siinä pyrittiin etsimään uudenlaisia työskentelymalleja maaseudulle sijoittuville taiteilijoille ja luomaan maaseututaidetoimijoiden alueellista ja kansainvälistä verkostoa. Toivon, että Seinäjoen taidehallin kokemuksista ja tavasta toimia löytyy heijastelupintaa myös muille pienille ja keskisuurille taidelaitoksille.

Mitä välittäjän roolissa toimiminen on?

Mitä välittäjän roolissa toimiminen taiteen kentällä sitten on? Koen, että oleellisinta on luoda luottamuksen syntymistä ruokkiva ja hyvään vuorovaikutukseen pyrkivä yhteistyöilmapiiri. Tämä on toisaalta mutkikasta ja aikaa vievää, mutta käytännössä ollaan ns. perusasioiden äärellä. On tärkeää tulla tutuksi osapuolien kesken, kahvitella, jutella ja palaveerata. Mutkikkaaksi asian tekee työarjen kiireisyyden ja muiden realiteettien lisäksi se, että kommunikoinnissa saattaa olla yllättäviä haasteita. Taiteilijoiden ja tilaajien ammattisanasto ja tapa puhua tekemisistään ja toiveistaan on hyvin erilainen. Kun päästään tilanteeseen, jossa tilaaja ymmärtää millaista taidetta tai asian-tuntijapalvelua taiteilija tarjoaa, ollaan jo pitkällä.

Taiteen edistämiskeskuksen läänintaiteilija Krista Petäjäjärvi on hahmotellut välittäjätoimintaa ja vetänyt asian ympärillä hyvää kehittämistyötä muun muassa Taiteilija osana organisaatiota (TOO) -verkoston kautta. TOO on kaikille vapaa kohtamisen paikka, jossa yhteisenä nimittäjänä on kiinnostus taiteen

Työryhmytyöskentelyä Seinäjoella. KUVA: PÄIVI RAIVIO

ja työelämän kehittämisen rajapintaan. Seinäjoen taidehalli on ollut mukana verkoston toiminnassa. Petäjäjärven työn kautta olen sisäistänyt erilaisten prosessien ymmärtämisen merkityksen. Välittäjän roolista on tärkeää pyrkiä ymmärtämään niin taiteilijoiden kuin tilaajien intressi-, resurssi-, viestintä- ja arvoprosesseja, jotta voi syntyä kehitystyötä eri toimijoiden kesken. Millaiset ovat tilaajan intressit, miksi ja mihin tarpeeseen taiteen halutaan vastaavan? Millaiset ovat taiteilijan motiivit ja valmiudet tuottaa ja tuotteistaa taiteellista osaamistaan ja etenkin sovittaa sitä tilaajan toiveisiin? Miten taiteen hintalappu määritellään ja kuinka sen sisältö sanallistetaan? Miten viestintän prosessit hahmotetaan, aikataulutetaan ja toteutetaan? Miltä osin toimijoiden arvot yhtenevät ja miten mahdolliset arvoristiriidat ratkotaan? Näitä kysymyksiä on välittäjän kyettävä avaamaan ja toimimaan eräällä tavalla tulkkina osapuolten välillä prosessien hahmottamisessa.

Tätä kirjoittaessa Seinäjoen taidehalli valmistelelee muuttoa uusiin tiloihin ja samassa yhteydessä tehtävää ohjelman uudistusta ja uutta strategista suuntaa. Toiminta historialliseen Kalevan Navettaan rakentuvassa taide- ja kulttuurikeskuksessa alkaa maaliskuussa 2020. Taidehallin visiona on olla rohkea ja verkostoitunut taidetoimija. Uudistuva ohjelma ammentaa ympäröivästä maaseudusta, ajankohtaisuudesta ja urban-rural-rajapinnasta. Pyrkimys vahvaan yhteistyöhön, verkostojen laajentamiseen, taiteilijoiden aseman vahvistamiseen ja välittäjänä toimimiseen on kirjoitettu sisään ohjelmaan. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi uutta Taidehalli välittää -ohjelmallottia, jossa Taidehalli antaa 2-3 kertaa vuodessa paikalliselle taiteilijalle tai luovan alan toimijalle mahdollisuuden toteuttaa oma tapahtuma, teos tai muu idea. Nämä ajoitetaan näyttelyiden ripustustauoille. Lisäksi osana julkisen taiteen off site -ohjelmaa tehdään toteutuksia niin kaupunkikeskustassa kuin

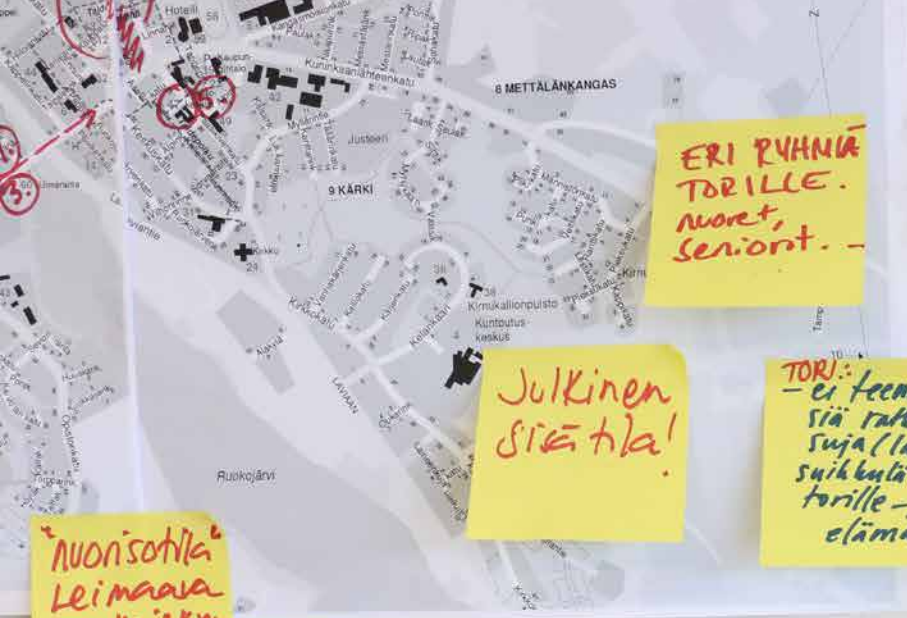
maaseutumaisemmissa ympäristöissä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Hyvinä esimerkkeinä tällaisista toteutuksista ovat Kortteeri-hankkeessa tehdyt pilotit.

Välittäjäroolia hahmotellaan jatkossa myös tiiviimmin paikallisten taiteilijoiden ja ammattitaiteilijoiden yhteisöjen kanssa yhteistyössä. Toiveena olisi, että Seinäjoen taidehalli voisi toimia taiteilijoiden osaamisen välittäjänä tavalla joka hyödyttää kaikkia.

Seinäjoen piloteista opittua

Seinäjoen Kortteeri-toteutuksissa jo itse järjestävien toimijoiden verkosto oli varsin monimutkainen. Pilotteja toteutettiin kaksi, toinen keskustassa ja toinen Peräseinäjoen kirkonkylällä. Peräseinäjoki ja Seinäjoki yhdistyivät kuntaliitoksella 2000-luvulla. Keskustan pilotissa toimijaverkoston muodostivat Seinäjoen taidehalli, aluekehitysyhtiö Into Seinäjoki Oy ja Kortteeri ESR-hanke. Lähempänä toteutusvaihetta mukaan tuli myös viisi keskustan kivijalkayritystä. Peräseinäjoella mukana olivat Taidehalli, kaupungin kulttuuripalvelut, Kortteeri ja pienemmässä roolissa muutamat paikallistoimijat kuten koulu, kansalaisopisto, kirjasto ja paikallinen yrittäjähdistys. Kun näihin lisätään taiteilijat ja yleisö, ollaan melkoisen vyyhdin ja tietysti monien mahdollisuuksien äärellä.

Taiteilijat pilotteja toteuttamaan valittiin avoimen haun kautta. Ennen hakukuulutuksen tekoa oli istuttu järjestävien toimijoiden kesken useampi palaveri, joissa määriteltiin tavoitteet ja resurssit. Jo tässä vaiheessa tarvittiin välittäjäosaamista, jotta hakukuulutukseen auki kirjoitettu toimeksiannon kuvaus toimi taiteilijoiden mielenkiinnon herättäjänä ja tuotti halutun kaltaisia ja käytännön raameihin sopivia teosehdotuksia. Eräs yllättävä yhteydenotto avoimen haun julkistuksen jälkeen tuli Suomen

ERI RYHMÄ TORILLE.
Nuoret,
seniorit.

4. REIMAN
VARASTO
SISÄLIIKUN-
TA PUUSTOKSI

- yritykset
hajaantu-
neet -
3. haaste
- opastus
keskustan
ulkopuolelle

Julkisen
sivustila!

TORI:
- ei fecnaai-
sia rattaai-
sujia (lata,
suikkulähde)
torille -
elämää

- tori "kuo-
leva ala"
miten käy?

"Nuorisotila"
leimaava
→ kaikkien
olohuone?

- Nuoret
mukaan teke-
mään!
Muuten uusi
idea ei
kanna

- Nuorisotila
pitäisi olla
keskeisellä
paikalla

- luullinen
hengailu-
paikka
nuorille!
NUTTA liian
sivussa!

Kierokäyt-
töpaisteet

5. Taidekoulu

- kaunis
rakennus,
suihku lähtö,
Tapset
hyppelee
- innostaa
liikkumaan
- kadun
pinnoitte
on hieno

UMALTA
"KEAMI-
FN" -
"tähti!"

- Muuntava
tila: illalla
nuoret
päivällä
muuta

Paasikirek-
katu
on taka-
piha.

Comb. - uko
- viha-
elämänt-
tävät

Ideoointia Kankaanpään kaupunkimuotoilu-
työpajassa. KUVA: PÄIVI RAIVIO

Taiteilijaseurasta. Seuran lakimies rinnasti haun taidekilpailuun ja kritisoi sen ehtoja siitä näkökulmasta. Hän tulkitse niin, että haussa pyydettiin tekemään luonnos kuitenkin lupaamatta siitä luonnospalkkiota. Me järjestäjät taas rinnastimme haun gallerian näyttelyhaun kaltaiseksi pyytäämme aiempia referenssejä ja luonnosmaista teosehdotusta tekstinä (vrt. näyttelysuunnitelma). Seinäjoen taidehallilla on kokemusta myös julkisen taiteen taidekilpailun järjestämisestä eri variaatioineen, joten kevyen avoimen haun, tai hankekielellä kilpailutuksen, järjestämisen vertaaminen sellaiseen tuntui erikoiselta. Tilanne ei aiheuttanut toimenpiteitä, mutta osoittaa kuinka jäsenyttämättömiä taiteen tai taidepalveluiden tilaamisen ja myymisen käytännöt ovat jopa taidekentän sisällä. Seinäjoen taidehalli pyrkii omilla käytännöillään kitkemään taiteilijoiden ilmaistyt, mutta jos pyritään lisäämään taiteilijoiden työmahdollisuuksia, ei jokaiseen hakukuulutukseen, johon pyydetään luonnosidea, voi kytkeä palkkiota. Eihän työhakemuksen tekemisestäkään saa palkkaa.

Kortteerissa avoimen haun perusteella järjestäjät valitsivat kaksi toteuttajaa. Keskustassa tehtiin Julia Kukkonen Repairs & Care -toteutus, joka oli samalla esitystaideteos, shop-in-shop-puoti ja performatiivinen korjauspalvelu. Taiteilija kiersi teoksensa kanssa viiden eri kivijalkayrityksen tiloissa. Nämä olivat kahvila Vohvelihetki, MallasKabacka-ravintola, Suutaripaja Patiini, Taito Shop Rustoopuori ja Sol-pesula. Peräseinäjoella taas Minna Bengs-Shrestha ja Kirsi Autio toteutettivat Huoneentaulut-yhteisötaideteoksen. Teoksessa pohdittiin paikallisidentiteettiä ja siihen osallistui peräseinäjokelaisia ihmisiä ja yhteisöjä työpajojen kautta. Lopputuotokseen kuului urheilukentän aitaan kirjottu huoneentauluteksti, päiväkodin aitaan kiinnitetyt kolme huoneentauluiksi kirjottua räsymattoa sekä kirjastoon sijoitettu kohovärein pursotettu räsymatto.

Molemmissa piloteissa taiteilijavalinnan jälkeen järjestävien toimijoiden roolit muuttuivat. Taidehalli toimi koko ajan veto vastuussa ja Kortteerin asiantuntijat konsultoivassa roolissa. Repairs & Care -pilotissa Into Seinäjoki toteutti yritysten valinnan ja päivämäärien sopimisen, mutta jäi sen jälkeen taustalle. Taiteilija hoiti itse käytännön asioiden sopimisen yritysten kanssa omasta aloitteestaan. Jälkiviisasteluissa todettiin, että välittäjän vahvempi läsnäolo olisi ollut tarpeen aivan loppuun asti. Kivijalkayrityksen perehdyttäminen rooliinsa jäi aivan liian ohueksi, ja vaikka toteutus oli kaiken kaikkiaan todella hieno, lopputulos oli paljolti kiinni yritysten omasta valmiudesta ja kiinnostuksesta. Oppina tästä voi todeta roolituksen ja työnjaon merkityksen koko yhteistyön kaarelle. Peräseinäjoen pilotin jälkeen taiteilijat antoivat samansuuntaista palautetta. He olivat kokeneet Taidehallin tuotannollisen tuen luksukseksi, mutta vastuunjaon hiukan epäselväksi. Selkeä aloituspalaveri olisi voinut helpottaa tilannetta.

Molempien pilottien taiteilijat olivat Taidehallille entuudestaan tuttuja. Tässä oli toki paljon hyvää, mutta tuttuudessa piilee myös ansa. Taiteilijat tiedettiin sellaisiksi, joilla langat pysyvät käsissä ja syntyvä jälki on korkeatasoista. Pilottien toteutuksen tapa ja varsinkin se, että mukana oli niin suuri joukko toimijoita, muodosti kuitenkin uuden tilanteen, jossa taiteilijat olisivat ehkä hyötäneet voimakkaammasta välittäjäroolista. Ehkä täysin vieraan taiteilijan kanssa näin olisi tullut toimineeksin. Tasapainottelu sopivan kanaemoilun ja tilan antamisen välillä vaatii vielä harjoittelua.

Peräseinäjoen pilotissa haasteeksi nousi osallistujien löytäminen ja välittäjän paikallistuntemuksen merkitys. Mukana oli valmiita ryhmiä, mutta taiteilijat toivoivat osallistujia myös avoimien työpajojen kautta. Pienessä taajamassa potentiaalista väkeä on vähän ja kiinnostuneiden löytäminen vaatii hyviä,

hyvin paikallisia verkostoja. Taidehalli on aiemmin vienyt esimerkiksi vauvojen värikylpytoimintaa myös Peräseinäjoelle, mutta verkostot tässä kaupunginosassa ovat silti ohuet. Word-of-mouth-tyyppinen markkinointi ei lähtenyt tästä syystä vetämään ja näin ollen työpajaosallistujat jäivät muutamaa ihmiseen. Loppujen lopuksi toteutus onnistui erinomaisesti, mutta käytännössä taiteilijat tekivät itse isomman käytännön työn.

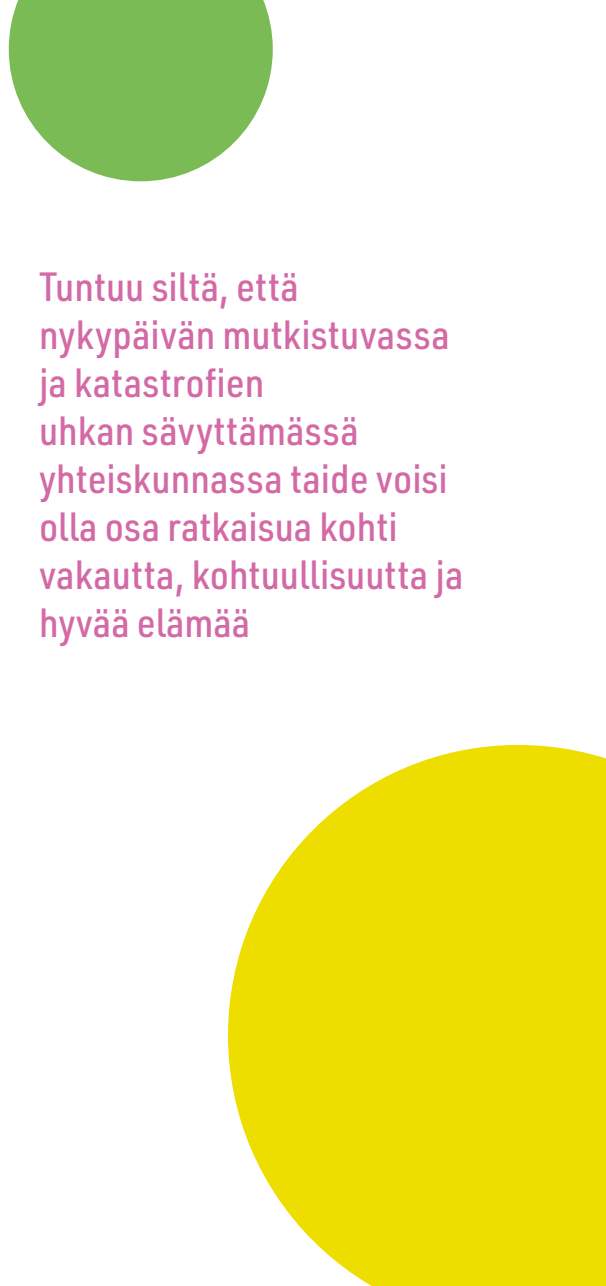
Taiteilijan muuttuva rooli

Taiteilijan rooli edellä kuvatun kaltaisessa taideprojektissa kurottelee monen suuntaan. Taiteilijan työn ytimessä olevan taiteellisen ajattelun ja oman ilmaisumuodon teknisen osaamisen korostuvat muun muassa ihmissuhdetaidot ja tuotannollinen ja viestinnällinen osaaminen. Taiteilija tarvitsee näitä kaikkia, vaikka projektissa olisikin mukana välittäjäporras. Taiteilijan on myös hallittava työelämään ja palveluiden myymisen liittyvät käytännön asiat työsuhteasioista ja laskutuspalveluiden käytöstä verotukseen ja tekijänoikeuksiin.

Erityisen tärkeää on kuitenkin kyky tuotteistaa osaamistaan, tai jos tuotteistaminen sanana nostaa taiteilijan karvat pystyyn, voisi puhua konseptiosaami-

sesta. Jos tavoitteena on, että joku tilaa taidetta ja maksaa siitä, fakta on, että taiteen, oli se sitten minkä muotoista tahansa, on oltava jonkinlaisessa pake-tissa. Molemmat Seinäjoen pilotit, mutta etenkin Repairs & Care oli erinomainen esimerkki tällaisesta tuotteistamista lähentyvästä konseptista. Saman toteutuksen voi tehdä kohtuullisella työpanoksella uudelleen jossain muualla.

Mullistaja-hankkeessa palkkasimme viisi taiteilijaa hankkeeseen asiantuntijoiksi, taiteilija-kehittäjiksi. Taiteilijat tutustuivat ja kokeilivat monenlaisia yhteistyömuotoja maaseutumaisessa kontekstissa. Vuoden mittaisen kokeilun aikana sekä me että taiteilijat opimme paljon: tärkeimpänä oivalluksena ehkä se, että taiteellisella ajattelulla ja työskentelyllä on valtavasti mahdollisuuksia ja annettavaa yhteiskunnan eri sektoreilla. Tuntuu siltä, että nykypäivän mutkistuvassa ja katastrofien uhkan sävyttämässä yhteiskunnassa taide voisi olla osa ratkaisua kohti vakautta, kohtuullisuutta ja hyvää elämää. Jotta taide pääsee tällaiseen asemaan, on koko taidekentän toimittava yhtenä rintamana ja hiottava käytännöt kuntoon monipuolisen yhteistyön sujuvoittamiseksi.

Tuntuu siltä, että nykypäivän mutkistuvassa ja katastrofien uhkan sävyttämässä yhteiskunnassa taide voisi olla osa ratkaisua kohti vakautta, kohtuullisuutta ja hyvää elämää

Kulttuuri ja taide ovat vahvoja vaikuttamisen keinoja. Taide herättää tunteita ja rohkaisee keskustelemaan.

Identiteetti ja onnellisuus

Identiteetin rakentuminen ja erilaiset identiteetit herättävät pohdintaa: kuka minä olen, mihin ryhmiin haluan kuulua ja millaisia merkkejä tai signaaleja haluan saada ja antaa ympäristö-säni? Paikka tai ympäristö voi olla joko virtuaalinen tai fyysinen, todellinen ympäristö. Kieli ja murteet ovat identiteetin muodostumisen kannalta myös erittäin tärkeässä roolissa. Muun muassa taiteen keinoin voimme lähestyä ja pohtia näitä kysymyksiä.

Onnellisuus syntyy hyvästä yhdistelmästä elämän perusarvoja: läheiset ihmiset sekä yhteisöön kuuluminen, riittävä taloudellinen turvallisuus, riittävät julkiset palvelut sekä virikkeellinen ja avoin kulttuuriympäristö.

(ONNELLISUUS: DUODECIM) <https://verkkokauppa.duodecim.fi/6772.html>

Sivistyskunta mahdollistaa

Taiteen hyvinvointivaikutukset on tuotu esille kunta- ja so- te-uudistusten yhteydessä. Myös Suomen Kuntaliiton sivistyspoliittisessa ohjelmassa **Sivistyksen suunta 2030** nähdään omaleimainen kulttuuriperintö ja luovuus tärkeänä tekijänä alueellista elinvoimaisuutta kehitettäessä. Keskeisiä sivistyspoliittisia tavoitteita ja muutostarpeita kuvataan muun muassa näin:

”Kunnissa tuetaan kansalaisyhteiskuntaa ja kolmatta sektoria ja hyödynnetään näissä olevaa osaamista ja mahdollisuuksia esimerkiksi kulttuuri- ja liikuntapalvelujen toteuttamisessa.

Yhdistykset ja järjestöt tarjoavat ihmisille mahdollisuuksia tehdä vaikuttavaa, hyvinvointia edistävää toimintaa yhdessä. Vapaa toiminta ja erilaiset alustat tarjoavat uudenlaisia aktiivisuuden mahdollisuuksia. Kunta voi omilla ratkaisuillaan tukea kuntalaisten sekä yhteisöjen toimintaa ja ottaa heidät kumppaniksi palvelujen järjestämisessä ja kehittämisessä.

Yhteisten keskustelu- ja valmistelufoorumien avulla kunnat kehittävät yhdessä järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa palveluitaan.

Kulttuurin ja taiteen valtionrahoitusta kehitetään ja lisätään pitkäjänteisesti. Rahoitus tukee pysyvää toimintaa sekä alueellista yhteistyötä ja tarjontaa. Kunnat päättävät itse kulttuuritoiminnan järjestämisen laajuudesta ja sen rahoittamisesta.”

https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Sivistyksensuunta2019_0.pdf

Luovien alojen toimijoita tarvitaan monenlaisissa yhteyksissä niin suunnittelu- kuin toteutusvaiheessakin. Tarvitaan monenlaisia työkaluja, verkostoja ja taiteilijakontakteja luovien menetelmien laajaan hyödyntämiseen eri aloille ja eri tilanteisiin. Myös kulttuuritaustaltaan erilaisia asukkaita tarvitaan toimintaan mukaan.

”Yhteinen ymmärrys ja mahdollisimman toimiva kuntastrategia saadaan aikaan, kun riittävän varhaisessa vaiheessa aidosti kuunnellaan ja taltioidaan kattavasti erilaisia näkökulmia”, sanoo Maa-seudun Sivistysliiton kehittämispäällikkö Virpi Harilahti-Juola. ”Sama pätee paikallispalveluiden kehittämisessä. Luovilla menetelmillä madalletaan erilaisten ihmisten osallistumiskynnystä”, hän lisää.

Elävä perintö – aineeton kulttuuriperintö

Aineeton kulttuuriperintö on elävää perintöä, joka on läsnä ihmisten arjessa ja yltää kaikkialle ihmisen toiminnan muotoihin. Se voi olla esimerkiksi suullista perinnettä, esittävää taidetta, juhlia ja tapoja, käsityötaitoja tai luontoa ja maailmankaikkeutta koskevia tietoja ja taitoja. Näiden pohjalta voi syntyä esineitä,

Karhufestivaalin tunnelmaa.
KUVA: HELKA KETONEN

erilaisia esittäviä ilmaisun muotoja tai vaikkapa ruokia ja leikkejä. Aineettomaan kulttuuriperintöön sisältyy ilmiöitä, jotka elävinä ja muuntuvina säilyvät sukupolvilta toiselle. Kulttuuriperintö on monimuotoista, ja se voi omaksua piirteitä niin naapurikylästä kuin maailman toiselta puoleltakin. Se saa voimansa yhteisöistä ja riippuu niistä, jotka siirtävät tietoa, taitoja ja tapoja eteenpäin. Suomi hyväksyi Unescon yleissopimuksen aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta vuonna 2013. Museovirasto vastaa sopimuksen toteuttamisesta Suomessa. Sopimuksen henki edellyttää, että yhteisöillä on kes-

keinen rooli aineetonta kulttuuriperintöä tunnistettaessa ja määriteltäessä.

<https://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/fi/>

Suomessa luettelointi on aloitettu alkuvuodesta 2016 avaamalla Elävän perinnön wikiluettelo, johon eri yhteisöt voivat vapaasti tallentaa tietoa heille merkityksellisestä elävästä perinnöstä. Tähän mennessä alustalle on kertynyt yli 120 ilmoitusta viidellä eri kielellä 170 eri toimijatahon ilmoittamana. Muun muassa saunominen, kaustislainen viulunsoitto, kalakukko ja Tornionjoen elävä koskiklastuskulttuuri ovat tällä listalla.

Taiteilijat ja yrittäjät yhdessä

Luovat toimintatavat ja kulttuuritapahtumat helpottavat sitä, että erilaiset ihmiset kohtaavat toisensa tasavertaisina ja osallistumiskynnys oman elinpiirin kohentamiseen madaltuu.

Taiteilijoiden työllistyminen varsinkin pienillä paikkakunnilla ja isompien kasvukeskusten ulkopuolella on vaikeaa. Kulttuurilaitokset, museot, taideoppilaitokset ja luovien alojen työpaikat keskittyvät entistä enemmän kaupunkeihin. Siksi onkin tärkeä kehittää erilaisia toimintamalleja, joilla ammattitaiteilijat ja kulttuuritoimijat pystyvät elämään ja osallistumaan maaseutukuntien hyvinvoinnin ylläpitämiseen.

Muutamia esimerkkejä yhteistyöstä, joissa yrittäjät ja taiteilijat ovat löytäneet toisensa – ovat yhdessä enemmän kuin yksi:

Periferian lumo ja Toisenlainen Suomi ovat Maaseudun Sivistysliiton (MSL) kärkiä kulttuuri- ja taidetoiminnassa. Niissä paikalliset ja persoonalliset kulttuuri- ja luontokohteet sekä ITE-taiteen kohteet ja tapahtumat ovat tärkeinä vetonauloina. Verkostomaisessa työskentelyssä pyritään turvaamaan keskeisten kohteiden säilyminen sekä lisäämään kulttuurikerrostumiltaan kiinnostavien ja omaleimaisten kohteiden hyödyntämistä paikallisissa ja alueellisissa palvelukonsepteissa ja synnyttämään myös kansainvälistä verkostoitumista. Yhteistyötä MSL on tehnyt vuonna 2019 muun muassa Pohjois- ja Etelä-Karjalassa, Pirkanmaalla, Hämeessä ja Varsinais-Suomessa.

<https://msl.fi/kulttuuritaide/>

Kesäasukkaiden ja kyläläisten pop-up-kuoro Portaan kyläjuhlassa. Portaan Nahkurinverstaan Taidekesä toteutettiin ensimmäisen kerran elokuussa 2019. Ohjelmaan osallistui Maaseudun Sivistysliiton avustuksella myös residenssikylätaiteilija Ilona Korhonen. Hän muodosti paikallisista asukkaista ja kesäasukkaista Taidekesä-kuoron, joka esiintyi tapahtumassa hänen johdollaan. Ilona on pitkän linjan muusikko, taiteen tohtori ja runolaulaja. Järjestäjät: Portaan Nahkurinverstaas oy, Tammelan kulttuuripalvelut, Kulttuuriyhdistys Teatteri Umpihankiry ja Maaseudun Sivistysliitto.

CityTorpparit ja yhteisötaiteilijat. Maaseudun Sivistysliitto palkkaa eri alojen taiteilijoita yhteisötaiteilijoiksi nimellä CityTorppari tai kylätaiteilija, tai taiteilija kutsutaan työskentelemään taiteilijaresidenssissä. Citytorppari on Maaseudun Sivistysliiton kehittämä menetelmä ja tapa lisätä maaseudun ja kaupungin välistä yhteistyötä sekä altistaa ihmiset keskustelemaan ja oppimaan toinen toisiltaan. Eri puolille Suomea sijoittuvat muutaman viikon tai yhden kuukauden mittaiset työskentelyjaksot tarjoavat uudenlaisia tapoja maaseudun ja kaupungin välisen yhteistyön lisäämiseksi. Työskentelyjakson aikana taiteilija elää yhteisön keskellä. Lopputuloksena syntyy teos, sävellys, tanssi, ympäristötekoja, yms. riippuen taiteilijasta, yhteisöstä ja paikan hengestä.

<https://msl.fi/osallistu/taide-ja-kulttuuri/citytorppari/>

Kyläfestivaalit. Karhufestivaali on Suomen itäisin kulttuurifestivaali Ilomantsissa, jossa tapahtuman suunnittelu ja järjestelyt tehdään yhdessä kuntalaisten, koulujen, paikallisyhdistysten ja -yritysten sekä ITE-veistäjien kanssa. Vuotuisten Karhufestivaalien tavoitteena on luoda Ilomantsin kylänraitille puuveistospuisto *Tuhannen karhun maa* sekä koota kuntalaisia, kesäläisiä ja kulttuurimatkaajia kiinnostava elokuinen tapahtumakokonaisuus, jossa osallistumiskynnys on matala. Se on erinomainen esimerkki tapahtumasta, jonka ytimen muodostavat puunveisto ja karhuun liittyvät paikalliset kulttuuriperinteet. Koko kylä on mukana järjestelyissä, vuosi vuodelta laajemmin ja innokkaammin, ja tapahtuman kävijämäärät kasvavat myös vuosi vuodelta: 2019 jo 10 000 kävijää levittäytyi eri puolille Ilomantsin kylää. Kolmen päivän aikana ohjelmassa on työnäytöksiä, workshoppeja, veistokilpailuja, monenlaista kulttuuriohjelmaa ja paikallista ruokaa ja syötäviä herkkuja. Vuonna 2020 Karhufestivaalia vietetään seitsemättä kertaa, 13.–15.8.2020.

<https://msl.fi/karhufestivaali/>

Veistäjä työssään.
KUVA: HELKA KETONEN

Syötävän Puiston Kulttuurikahvila. Mustikkamaalla Helsingissä on vuodesta 2014 toiminut yhteisöllinen ja kaikille avoin hyötykasvipuutarha Syötävä Puisto, ja sen sisällä kesäkuukaudet avoinna pidetty Kulttuurikahvila, erilaiset työpajat sekä CityKanala. Puiston toiminta on kasvanut vuosi vuodelta: kävijämäärät ja talkoolaisjoukot ovat kasvaneet ja kurssit ja tapahtumat ovat olleet täynnä. Kulttuurikahvila on osa kesätoimintaa, jossa kansalaistoimijat järjestävät erilaisia teemallisia kulttuuritapahtumia kahvilatoiminnan lomaksi. Syötävä Puisto on niin kaupunkilaisten, eri järjestöjen kuin koululaisryhmienkin käytössä. Toiminnan yksi erityinen arvo on sen avoimuudessa. Tilaa ei ole lähdetty jakamaan perinteiseen tapaan eri ryhmille tai yksityisille ihmisille omiin toimintoihin, vaan tila on annettu käyttöön niille toimijoille, jotka haluavat järjestää puistossa kaikille avointa toimintaa.

Maaseudun Sivistysliitto perusti Syötävän Puiston 2014 Korkeasaaren sillan kupeeseen, osana *Paikan tuntu – paikan identiteetti* -hanketta. Se oli kokeilu, jonka tavoitteena oli monipuolistaa kaupunkilaisten ympäristösuhdetta ja avata erilaisia näkökulmia kaupunkikulttuuriin sekä urbaaneihin jokamiehenoikeuksiin. Syötävä puisto on ollut myös uusi malli urbaanin ruoantuotannon monipuolistamiseksi. Vuoden 2017 loppuun asti Maaseudun Sivistysliitto organisoï ja järjesti rahoituksen Syötävän Puiston toimintaan ja sen jälkeen vetovastuu on siirtynyt Helsingin kaupungin Nuorisopalvelulle. Isoisän sillan avaaminen vuonna 2016 puhkaisi urbaanin kevyenliikenteen reitin suoraan Helsingin ydinkeskustasta Syötävän Puiston Isoisän torpan pihalle.

Talkoot Syötävässä Puistossa Mustikkamaalla. KUVA: PINJA SIPARI

Teollinen kulttuuriperintö yhteisön voimavarana

VANHA VARKAUS -alue on Varkauden historian ydinalueita. Kaupungin historia elää Vanhan Varkauden kaduilla, rakennuksissa, tehtaissa ja puistoissa. Vanha Varkaus -alue kattaa fyysisenä tilana Päiviönsaaren vanhan keskustan, tehdسالueen sekä Teollisuuden puutaloalueen – kolmen valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY-alue) – muodostaman kokonaisuuden. Kun sitä tarkastellaan laajemmin ilmiönä tai käsitteenä, liittyy Vanhan Varkauden käsitteeseen myös aineeton teollinen perinne, alueet ydinalueen ulkopuolella, teollisen yhteisön ja osaamisen historian käsitteet.

Vanha Varkaus -alueen kehittämisen keskiössä on toki rakennusten säilyminen, mutta myös se, kuinka alueella voidaan asua, yrittää ja toimia. Mitä toimintaa ja toimenpiteitä tarvitsemme, jotta Vanha Varkaus voi tuottaa meille hyvinvointia, palveluita ja työpaikkoja? Ja kuinka se voi välittää kaupunkilaisille merkityksellistä tietoa kulttuuriperinnöstä ja antaa meille luvan tulla ja viipyä meille merkityksellisissä paikoissa?

Museot ja Vanha Varkaus alue

Varkauden museot on ollut aktiivinen toimija historiallisesti merkittävän alueen käytön ja säilymisen edellytysten kehittämisessä jo pitkään. Tällä hetkellä alueen säilyminen ja sen eläväksi herättäminen on ajankohtaisempaa kuin aikoihin. Vanha Varkaus -alueen puutalokortteleista Niittylä-korttelina tunnettu neljän talon kokonaisuus, sekä Varkauden suurin puurakenteinen työläisasuntorakennus Korpela ovat tyhjentyneet niiden huonon kunnon vuoksi ja tällä hetkellä käyttökiellossa. Varkauden kaupunki ja rakennukset omistava kaupungin vuokratalo-yhtiö Wartalo-kodit hakevat ratkaisuja rakennusten tulevaisuudelle. Myös muut Vanhan Varkauden puutalot ovat vähäisellä käytöllä ja alueen keskiössä sijaitseva Tehtaan koulu -rakennus odottaa peruskorjausta. Lisäksi alueeseen kuuluu Päiviönsaaren vanhaa keskustaa uhkaa autioituminen kaupallisen keskustan siirtyessä yhä enemmän varsinaisen liikekeskustan suuntaan.

Alueella on tehty paljon selvityksiä,

tutkimuksia ja tempauksia, joista esimerkkinä Varkauden museoiden vuonna 2015 Varkauden teollisuuden 200-vuotisjuhluvuoden kunniaksi paikan adoptointi -menetelmällä avaama Peltolan juhluvuoden toimintakeskus. Vuonna 1919 valmistunut Peltola on toiminut tehtaan mestariasuntolina ja on ollut tyhjillään jo yli vuosikymmenen. Hetkellisellä tilan käyttöönötolla ihmiset saatiin tulemaan alueelle niin vierailijoina kuin toimijoina ja tekijöinä. Avoin tila ja mahdollisuudet toteuttaa siellä tapahtumia mahdollistivat uudenlaisia kohtaamisia ja sytyttivät kipinän jatkokehittämiselle.

Vanha Varkaus -kehittämissuunnitelma syntyy yhdessä toimimalla

Vanha Varkaus -alueen tulevaisuutta on käsitelty vuoden 2019 kuluessa monin eri tavoin. Parhailaan käynnissä oleva yhteisöllisesti rakentuva kehittämissuunnitelma kytkeytyy tiukasti Kortteeri-hankkeen toimintoihin. Kortteeri-hankkeen koulutukset ja pilotit sekä kumppanuuspöytätyöskentely ovat antaneet sytykkeitä puolin ja toisin.

Vanha Varkaus -kehittämistyöryhmä muodostettiin vuoden 2018 lopulla Var-

Kesän kehittämisfoorumissa
ideoitiin tapahtumia ja toimintaa
Vanha Varkaus alueelle.

KUVA: VARKAUDEN MUSEOT

kauden kaupunginhallituksen annettua Varkauden museoille tehtäväksi tuottaa vuoden 2019 aikana kehittämissuunnitelma Vanha Varkaus -alueen kehittämiseksi. Sitä lähdettiin työstämään yhdessä kaupunkilaisten kanssa kumppanuuspöytämenetelmällä kuntalaisia ja alueen toimijoita osallistaen. Kumppanuuspöytä voi olla sovitun teeman mukainen löyhä kehittämisrakenne. Tämän kaltaisessa pöydässä eri toimijat pohtivat yhteistuumin tietyn palvelun tai laajemmin ihmisten elinympäristön kehittämistarpeita ja etsivät näihin yhdessä ratkaisuja. Kumppanuuspöytä voi olla myös demokraattista järjestelmää täydentävä osallisuusmalli. Se parantaa asukkaiden mahdollisuuksia vaikuttaa ja tuo osallistumisen ja vaikuttamisen välineen virallisten elinten rinnalle. Vanha Varkaus -kehittämistyössä on vuoden 2019 aikana järjestetty muun muassa

keskustelutilaisuuksia, työpajoja ja muita tilaisuuksia, joissa on pohdittu alueen tulevaisuutta ja toimintoja.

Kumppanuuspöytätyöskentelyn toimintaa ohjaava kehittämistyöryhmä osallistui Kortteeri-hankkeen koulutuksiin, joista saatiin ideoita ja eväitä tulevaan kehittämistyöhön, mutta myös mahdollisiin tapahtumiin ja konkreettiseen tekemiseen. Kortteeri-hankkeen pilottihaku kohdistettiin Vanha Varkaus -alueelle, jotta kehittäminen ja hankkeen pilotit tukisivat toisiaan entistä paremmin. Tällä haluttiin myös nostaa ihmisten kiinnostusta alueeseen ja sen mahdollisuuksiin.

Kesäkuussa 2019 järjestettyyn Vanha Varkaus -työpajaan osallistuneet kaupunkilaiset ideoivat tapatumana, joka konkretisoituikin yhtenä Kortteeri-hankkeen pilottina, OmenaVarkaus-tapahtumana. Osin toisilleen tuntemattomien kaupunkilaisten kohtaaminen työpajassa jalostui innostuneeksi ideoinniksi, ja hyvinkin nopealla tahdilla myös varsinaiseksi tapahtumaksi.

Oppia ja intoa tulevaan Kortteeri-hankkeesta

Varkauden museoiden toiminnan tavoite on toimia laajasti myös omien seinien ulkopuolella, ympäristöissä, verkossa ja yhteisöissä. Kortteeri-hankkeen pilotit antoivat toimintamalleja ja myös tälle työskentelylle. Saimme hankkeesta uusia tapoja lisätä alueen toimijoiden yhteistyötä, mutta myös konkreettisia esimerkkejä kuinka kulttuuriperintöä ja ympäristöjä voidaan hyödyntää yritystoiminnan ja kansalaisaktiivisuuden näkökulmista.

Jatkossa, kun Vanha Varkaus -alueen kehittäminen jatkuu toivoaksemme suuremman hankkeen muodossa, on Kortteeri-piloteista saatu oppi mukana yhtenä toimintamallina alueen elävöittämisessä.

Keskuskatu Kankaanpää. MAIJA ANTILA, KANKAANPÄÄNKAUPUNGINMUSEO.

Kauppias kivijalassa vai kivi jalassa Kankaanpäässä

KANKAANPÄÄ ON reilun 10 000 asukkaan kaupunki ja Pohjois-Satakunnan kaupallinen keskus. Lähimmät isommat kaupungit – Pori ja Tampere – ovat viidenkymmenen ja sadan kilometrin päässä. Kankaanpään palvelut riittävät kaikkeen jokapäiväiseen ja vähän enempäänkin.

Haastattelin joitain kankaanpääläisyrittäjiä syksyn 2018 ja kevään 2019 aikana. Yrittäjiä oli monilta eri aloilta, esimerkiksi kello- ja kultaseppiä, kemikalioyrittäjiä, optikko, vaatekauppias, leipomo-konditoriayrittäjiä ja marketin kauppiaspari.

Tärkein asia, jonka lähes kaikki kivijalkayrittäjät mainitsivat kilpailuedukseen, on palvelu. Samantyyppisiä tuotteita saa verkosta ja marketista, mutta asiantuntevan myyjän neuvonta ja opastus jää näissä usein puuttumaan. Kello- ja kultaseppä ja optikko palvelevat myös ammattiosaamisensa kautta tarjolla sovitus-, korjaus-, kaiverrus- ja arviointipalveluja. Moni mainitsi myös, että asiakkaita tulee kauempaakin juuri hyvän palvelun perässä. Osana tätä mainitsivat monet myös sen, että Kankaanpäässä pääsee poikkeuksetta ajamaan autonsa oven eteen.

Kivijalkayrittäjä palvelee myös valikoimansa avulla. Monella on myynnissä merkkejä, joita ei muualta saa tai valikoimassa on monen tyyppisiä tuotteita, kuten kemikalioyrittäjällä myös alusvaatemyynti ja solarium.

Pelkkä avoinnaolo ei nykyisin riitä, ja pitkän aukiolon järjestäminen ei pienyrittäjälle ole mahdollistakaan. Liikkeet

järjestävät tapahtumia ja asiakasiltoja, joissa ne voivat esitellä tuotteitaan ja tarjontaa eri asiakasryhmille. Liikkeissä on tällöin vierailevia asiantuntijoita ja palveluntarjoajia. Monen asiakkaat ovat pitkäaikaisia kanta-asiakkaita, ja heille tarjotaan ja tilataan erikoiskokoja ja -malleja. Myös esimerkiksi Kankaanpään kuntoutuskeskuksen tuomat kaukaiset kanta-asiakkaat tulevat palvelun ja valikoiman perässä vuodesta toiseen.

Kivijalkakaupalla on kaksi isoa kilpailijaa: verkkokauppa ja markettien tarjonta. Molemmat tarjoavat laajaa aukioloa ja helppoutta. Marketista saa lähes kaiken yhdellä käynnillä ja ovenavauksella laajasta valikoimasta.

Torikauppa on Kankaanpäässä ollut viimeiset sata vuotta vilkasta ja tori on tärkeä kohtaamispaikka keskustassa.

Toukokuussa 2019 Kankaanpään kaupunginmuseossa avautuneessa näyttelyssämmme kokosimme esille kaupungin keskustan liikkeet vuonna 1985. Aika oli hyvä, Kankaanpäässä kenkätehtaat ja Reima olivat voimissaan, rakennettiin paljon ja kaiken kaikkiaan ihmisillä oli töitä ja ostovoimaa. Tämä näkyi myös liike-elämässä. Keskustassa oli erikoisliikkeitä lastenvaateliikkeistä eläinkauppaan ja musiikkiliikkeeseen. Tyhjiä liiketiloja ei juuri ollut ja uutta rakennettiin. Vastavalmistunut hotelli tarjosi ”mikrolomia”, joilla lomailun ohessa opeteltiin ATK:ta. Kaupungin kahteen halpamarkettiin tultiin kauempaakin linja-autolasteittain. Pankkien konttoreita oli keskustassa viisi ja lisäksi vielä kylien sivukonttorit.

Ajatuksia kaupunkitilojen ja kivijalkojen kehittämisestä

ELÄKKEELLÄ OLEVAT vanhempani raportoivat taas juuri, että piipahdukseksi tarkoitettu apteekkimatka pikkukaupungin kaupakeskukseen kesti 1,5 tuntia, koska ”törmättiin niin moneen tuttuun”.

Kiireinen introvertti voisi olla pahoillaan, kiireetön ja sosiaalinen eläkeläinen ei.

Kuvaillun kaltaisia kohtaamissumppuja kaivataan virkeään vapaa-ajan eloon kauppakeskusten ulkopuolellekin. Kaikenlaisille liikkujille, arkena, viikonloppuisin, aamusta iltaan, yksin, kaksin, porukalla. Yhtä tohinoissa pitäisi olla teiden, parkkihallien ja ulkomainoslaitteiden lisäksi siitä, että kehitetään tai pidetään elossa sellainen sosiaalinen infrastruktuuri, joka mahdollistaa palveluksi tulemisen ohella kohtaamisia, vuorovaikutusta, virtaa ja vilinää.

Miten julkiset palvelut on sijoitettu suhteessa muuhun toimintaan? Löytyykö kaikilta reiteiltä varmasti pysähtymisen paikkoja; penkkejä, puistoja, pyörätelineitä? Mikä tappaa per-

soonallisia, yksityisiä palveluita? Onko jokaisessa kaupunginosassa yhtä kivaa, ja yhteistä kivaa? Markkinoidaanko kunnan kerhoja, kumppanuustaloja ja kulttuuriharrasteita aktiivisesti, myös uusille asukkaille? Onko kaupunkini tai kaupunginosani sosiaalinen sydän lämmin ja avoin uudelle? Jos ei, mistä pumpuun uusi tahdistin?

Kaupunkien kivijalkayrittäjille tuntuu välillä sysäytyvän kova paine toimia vastavoimana kauppakeskus- ja automarkettikehitykselle, keksiä viisastenkivi. Mutta kun se on tavallaan jo keksitty. Kaikki kauppakeskukset haluavat nykyään olla kaupunginosia ja julkista tilaa. Helsinkiläisistä kauppakeskuksista löytyy Kortteli, Garden, Downtown, Little Manhattan, keskusaukioita, olohuoneita, toreja. Lupauksia urbaanista elämäntyylisestä ja ihmisten yhteenliittymistä.

Mutta mistä aito urbaani kivijalkakaupunki saa kipinää ja kilpailuvoimaa tässä ajassa?

Tapahtumat esittelevät kaupunkitilan ja yhteisön mahdollisuuksia

Tapahtumat ovat hyvää markkinointia alueelle ja palveluille, koska tapahtumissa myös kävijöillä on aktiivinen rooli. Jos tapahtumia lähestyy juuri yhteisön ja aktiivisten roolien kautta, tuoreesti, kunnianhimoisesti ja sydämellä, voi tulla synnyttäneeksi uusia perinteitä, jotka itsessään sitouttavat yleisöä. Tapahtumien reseptiikkaa kannattaa kuitenkin hieman pohdiskella:

Ehdota, haasta, saa näkemään uudelle tapaa. Valtaa hiljainen kadunpätkä pop up -leikkipuistoksi tai kaupunkitansseiksi tai kaupunkimetsäksi, eikä se ole enää katu, vaan paikka ja mahdollisuus.

Yllätä ja oivalla ajankohdalla. Helsingissä 2014 perustettu katuruokafestivaali Streat Helsinki sijoitettiin maaliskuuhun, koska kesä on tapahtumia täynnä, ja maaliskuussa ei tapahdu mitään. Huomio oli jakamaton, rohkeasta kontrastista johtuen kansainvälisille yleisöille asti. Sitä paitsi, Suomessa nyt vaan sattuu olemaan maaliskuu ison osan vuodesta.

Älä suorita kliseitä vaan katso ihmisiä: Järjestä jouluillallinen yksinasuville, isänpäivä yksinhuoltajaäideille (ja toisinpäin), kielikurssin sijaan amatööriopettajiin perustuva kielenvaihto- viikko. Järjestä yhdessä, tuo ihmiset yhteen.

Ajattele isosti, ja nuuhki ilmiöitä. Metrilaikumarkkinoiden sijaan roskakalafestarit? Paikalliskalastajat ja kaupungin kokisankarit mukaan, Suomen tunnetut kala-aktivistit sparraajiksi ja sanansaattajiksi. Aloita rohkeasti, kehitä ja kasvata, toista, ja kaupungillasi voi olla käsissään uudet tangomarkkinat.

Tyhjien tilojen väliaikaiskäyttö voisi olla vaikka pakollista

Tyhjä tila on maineriski, arvonnakerrus ja karhunpalvelus koko alueelle. Sen sijaan ilahduttavaa väliaikaiskäyttöä voi hyödyntää vaikka tehokkaana tilamainoksena. Se voi tarjota jopa arvonnousun, kun kiinteistön ja alueen imago piristyy.

Joskus tilalle ei löydy toimivaa täyttäjää edes nimellisellä vuokralla. Vaihda siis ajatusta. Älä etsi vuokralaista, etsi yhteisöjä, ja kuuntele heidän tarpeitansa. Ketkä toimijat ovat kulloinkin (lisä)tilanpuutteessa? Pienet kulttuuritoimijat lähes aina. Hengailua harrastavat nuoret ja eläkeläiset usein. Konseptiaan testailevat uusyrittäjät, yhdistykset, kerhot, kausimyyjäiset, vertaisoppimisryhmät, läppäriomadit, kontaktipintaa kaipaavat kaupunkilaiset.

Vetovoimaisia toimijoita varten tarvitaan vetovoimaista tilaa. Helposti muuntautuva, personoitava ja toimiva liiketila hyvin hoidetussa kiinteistössä, reilulla sopimusmallilla, voi olla ratkaisija. Keskustan liiketiloja hallitseville vetovoimatoimijan nappaaminen on voittona kuin kanavapaketti; mukana tulee todennäköisesti pari muutakin. Kävijöille tällainen paketointi on kätevää.

Kävijänäkökulmasta alueen toimintoja kannattaa muutenkin aina tarkastella myös kokonaisuutena. Kävijätutkimuksissa on noussut esiin, että aukiolojen synkronointi palvelisi asiakkaita paremmin kivijalassakin. Se on seikka, jossa kauppakeskus helposti voittaa. Toinen on tieto. Alueen palveluista on helpointa ja mukavinta lukea kootusti jostain. Yhteismarkkinointia voi aloitella kevyestikin: kuinka paljon on yleisöpalautteissa toivottu

esimerkiksi tietyn alueen lounaslistojen yhteen kokoamista! Tehtävissä suht pienellä vaivalla. Kun tiedonjaosta siirrytään kohti yhteismarkkinointia ja brändäystä, zoomaa ajatusta: älä mieti tunnetaanko yrityksesi tai kauppa-alueesi, vaan mieti mistä se tunnetaan? Onko supervoimia?

Tilaratkaisuina pop-upit ovat ehkä eläneet kulta-aikansa, mutta hetkeen tarttuminen toimii yhä, ja on lyömätön metodi lähes kaikkeen hauskaan. Elävän kaupungin kehittämisessä sitä kutsutaan ketteryudeksi tai nopeaksi reagoinniksi. Avaa ovi hetkessä syntyneille ideoille! Spontaani yhteinen juttu voi olla itsessään lähivallankumouksellinen. Helsingissä pistettiin nopealla aikataululla ja joukkovoimin pystyyn lukuisia futiksen EM-kisakarsintakatsomoita, aukioille, liiketiloihin, kimppatyöhuoneisiin ja jopa Paavalin kirkkoon. Tällaiset asiat jättävät jäljen sekä tiloihin että yhteisöön.

Menestymiseen ja uuden luomiseen tarvitaan rohkeutta, kokeilukulttuuria ja kyllä-asennetta

Jos on tilanne, että ”jotain tarttis tehdä”, kokeile reagoida ajankohtaisiin ilmiöihin. Rakenna torille skuuttiramppi, avaa yrityksellesi tosi-tv-kanava youtubeen tai käytä kaupunkisi tiedottamiseen podcasteja. Ilmiöt, trendit ja uudet kuluttajatarpeet tarjoavat yrityksille markkinointia ihan ilmaiseksi. Ilmiöksi asti. Esimerkiksi tällä hetkellä tarjoamalla Helsingissä hyvää ja oivaltavaa vegaaniruokaa saa paljon lahjomattomia puolesta-puhujia ja viestinvälittäjiä. Ja nopeasti.

Kokeilukulttuuri on mahtava väline tilojen ja alueiden kehittämiseen. Ideat ja aloitteet jäävät itämään, ja muokkaavat maaperää. Siinä on hyvä uusien yleisöjen kasvaa.

Helsingin Torikortteleissa, kaupungintalon pihalla, oli tyhjä vajaan sadan neliön läntti, jolla ei ollut kuin läpikulun virka. Toimme paikalle penkit, istutukset, hiekkalaatikon ja leikkitilaa (lapset ovat ilmiö!). Sitten ristimme sen suureellisesti Torikortteleiden Keskuspuistoksi. Julkisen tilan manifesti!

Pitkän tähtäimen vaikutus: kasvaa sukupolvi, jolle kaupungin vallan linnake on aina ollut avoin paikka. Heidän, ja kaikkien paikka.

Aina ei tarvitse keksiä uutta. Keravalla kaupunki purki väkeä ilahduttaneen yhteisöllisen saunan. Hetki sen jälkeen kaupunkilaiset valitsivat saunan äänilyivoimalla vuoden parhaaksi keravalaiseksi teoksi. Ei:stä saisi usein ratkaistua kyllä:n, kunhan tahtoa löytyy. Helsinkiä maailmalla markkinoinut ja useita oikeita ravintolailmiöitä synnyttänyt Ravintolapäivä näivettyi rahan ja sitä kautta resurssien puutteen aiheuttamaan väsähtämiseen. Rohkeus on myös tärkeän tunnistamista ja siihen panostamista.

Mikä on ollut sinun kaupungissasi parasta ja ilahduttavinta viime vuosina? Onko siihen sijoitettu tarpeeksi paukkuja?

Uusi taiteen työ, vanha koulutus?

KORTTEERI-HANKKEESSA nostettiin esiin uuden ja luovan työn käsitteitä sekä tulevaisuuden tarjoamia mahdollisuuksia. Tulevaisuuden työelämä puhuttaa luovan alan, erityisesti kuvataiteen koulutuksen näkökulmasta. Miten ja millä menetelmillä tuotetaan monitaitoisia taiteen ammattilaisia. Niitä työelämän itseohjautuvia nomadeja, jotka oman erityisen sisältöosaamisen lisäksi pystyvät sujuvasti työskentelemään esimerkiksi sosiaalisten interventioiden, yhteisötaiteen tai kaupunkimuotoilun kentällä.

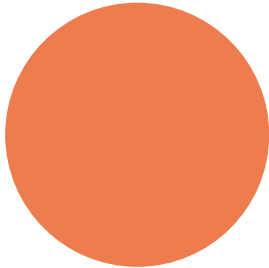
Uusi ja luova työ olivat aiheena Kortteeri-hankkeen Kankaanpään seminaarissa lokakuussa 2018. Tutkija Esko Kilpi jakoi näkemyksiään siitä, kuinka työn tekeminen ja sen jatkuvasti erilaistuvat mallit ovat murroksessa. Tulevaisuuden työ peräänkuuluttaa työntekijältä uusia kykyjä ja resilienssiä eli sujuvaa ja joustavaa toimintaa uusissa ja yllättävissä tilanteissa.

Uusi työ -termi tarkoittaa työtä, joka on joustavaa, monimuotoista, mahdollistavaa, verkottunutta, kokeilevaa, purskeista ja sitä tehdään monessa roolissa yhtä aikaa. Uusi työ on työtä, jolla on

ennen kaikkea merkitystä tekijälle itselleen: se on useasti myös arvolutautunut. Kilpi ei erotellut tulevaisuuden työtä luovasta työstä kovinkaan hanakasti, sillä tulevaisuuden työ nähdään useimmissa visioissa tekijän omista arvoista lähtevänä, yhteisöllisenä, vuorovaikutteisena ja verkottuneena, ja siinä on tunnistettavissa luovalle työlle tyypillistä imua ja flowta.

Kun puhutaan uuden työn kriteereistä, ollaan siis kovin lähellä luovan ja taiteellisen työn kenttää. Monet taiteilijat ja sisältötuottajat toteuttavat ja ovat jo pitkään toteuttaneet ammittaan ensisijaisesti omista lähtökohdistaan, vaihtuvien kumppanien kanssa, paikallisesti sekä globaalisti: toimineet kutsumusammattissa, omiin arvoihinsa reflektoiden sekä vaihtuviin yhteiskunnallisiin tilanteisiin reagoiden.

Uusi ja luova työ koetaan usein palkitsevana ja motivoivana juuri siksi, koska niissä on paljon itseohjautuvia elementtejä. Työntekijällä on jatkuva kokemus vapaudesta ja itsemääräämisoikeudesta: Oma valta ja tila määrätä mitä tekee, milloin ja kenen kanssa. Uusi työ ei asu enää

“Oltiin avoimella mielellä liikkeellä, ei mietitty rajoitteita. Hyvä, että kaupungin kehittämistä mietitään näin ‘kolmannen osapuolen’ toteuttamana – voidaan ajatella useissa kohteissa tällöin helpommin out of the box.”

KOULUTUKSEEN OSALLISTUJA, KANKAANPÄÄ

perinteisissä organisaatioissa eikä niiden hierarkkisissa rakenteissa, mutta se ei silti ole päämäärättömästi vaeltavaa vaan jopa ideologisesti kohdennetumpaa ja vastuullista.

Tasa-arvo, luottamus ja kumppanuus ovat uusia työn tekemisen päälliköitä. Työn prosesseja ei valuteta tehottomasti ja systemaattisesti ylhäältä alas, eikä kukaan ole kellottamassa tai vaatimassa näennäisyyksiä. Ei tarvitse, koska uuden ja luovan työn visioissa työ on kaikessa omaehtoisuudessaan niin palkitsevaa ja tekijälleen hyvinvointia sekä osallisuutta tuottavaa, että siinä jaksaa aamusta iltaan ja illasta toiseen, kantaen kortensa yhteiseen kekkoon.

Uuden ja luovan työn keskusteluissa on toki useita ja ylitsevuotavia utopioita, mutta myös paljon totuutta. Eikä tämä totuus ole vain tulevaisuutta vaan nykyhetkeä ja monella tekijällä jo menneisyyttä. Uusi työ ja sen ehkä negatiivisimmat ilmentymismallit ovat yhden ikäryhmän koko pätkäinen, purskeinen ja palapelimainen työhistoria.

Jos uutta ja luovaa työtä tarkastelee kyynisen realistisesti, tämän hetken tilanteesta käsin, keskusteluun nousee argumentteja siitä, että, osa luovan ja uuden työn tekijöistä ei ole koskaan ollut vakituisessa työsuhteessa tai edes yhden työnantajan palveluksessa kerrallaan.

Tämä ei silti tarkoita, ettekö työtä olisi tehty. Työtä on tehty ja tehdään edelleen, erilaisissa ja päällekkäisissä työsuhteissa, yrittäjämäisesti, freelancerina, apurahalla, melkein pä millä muotoa tahansa, Suomessa ja ulkomailla, palkatta ja palkalla, intohimosta.

Pätevä ja ammattitaitoinen luovan alan tekijä, sisältöosaaja, innovaattori, kaupunkikehittäjä, käsikirjoittaja, visuaalinen tuottaja tai taiteilija – näillä on kysyntää globaaleilla uuden työn markkinoilla. Työ tekijäänsä kiittää ja työtä riittää, kunhan sen

osaa organisoida, suunnitella ja toteuttaa optimaalisella tavalla sekä tunnistaa tarvittavia kumppaneita ja mahdollistajien verkostoja. Ja pysyä tietoisena myös vapaan työn kentän sudenkuopista.

Uuden työn tekemisen mallin valuessa myös muille toimialoille on aika peräänkuuluttaa nopeasti muuttuvan työelämän mahdollistavia rakenteita, tukipalveluita ja erityisesti uuden työn ammattilaisten vastuullista kouluttamista.

Työn murroksessa kaikki yhteiskunnalliset rakenteet eivät ole pysyneet perässä. Pursketyöntekijöille eläkettä ei aina kerry, verotus on monimutkaista ja ennaltaehkäisevää ja ylläpitävää työterveyshuoltoa ei freelancer-statuksen työntekijöillä ole.

Ymmärtääkö yhteiskunta ja erityisesti koulutuskenttä uuden työn tekijää vielä alkuunkaan? Tai käsittääkö näiden pioneerien motiiveja ja kollektiivista hyvää tuottavaa vaikutusta? Osaatanko heitä tukea oikealla hetkellä, oikealla tavalla ja oikeaan suuntaan?

Kaikesta uuden ja luovan työn epävarmuudesta tai ulkopuolisuudesta huolimatta luovan työn tekijät monesti kokevat normaaleja palkkatyöläisiä enemmän työnimua, motivoitumista sekä kokonaisvaltaista hyvinvointia työssään.

Uuden työn pioneerina usein nähtävä, kansantaloudellisesti merkittävä peliala on noussut työelämän uudesta kulmasta: perinteisen työelämän ulkopuolelta, marginaalista, epäilyistä, luovasta potentiaalista, innostumisesta, mahdollisuuksista kokeilla, verkostoituen; toimimalla ajasta, paikasta ja toimialasta riippumatta; tarinoista ammentaen ja osaamista ja uusia sisältöjä globaalisti jakaen.

Mitä jos tulevaisuudessa koulutettaisiin myös kuvataiteen alan toimijoita näin? Tukemalla oikeasti monialaista oppimis-

ta ja yhteistyön malleja, rakentamalla osallistavaa sekä vuorovaikutteista verkostoa jo opintojen aikana. Lähdetäisiin työhuoneilta oikeiden ihmisten pariin ja uusien tilojen keskelle havainnoimaan monitahoista ympäristöä ja yhteiskunnan sosiaalisia rakenteita.

Tehtäisiin ja opittaisiin yhdessä, jakaen ja käsistä pitäen, ei kilpaillen. Luotaisiin enemmän persoonallisia oppimisen polkuja, jotka hyödyntäisivät aikaisemmin hankittua tietoa ja osaamista ja painottaisivat persoonaa.

Annettaisiin alustoja toimintaan ja omaehtoiseen oppimiseen. Siirrettäisiin opettajan ja oppilaan perinteisiä rooleja tasa-arvoisempaan suuntaan ja otettaisiin käyttöön myös se voimavara ja näkökulma, jossa opettaja on myös elinikäinen oppija.

Kokeileva ja vuorovaikutteinen vertaisoppiminen sekä elinikäinen pääoman kartuttaminen ovat mahdollista ja hyvinkin luonnollista toteuttaa sekä uudelleen mallintaa juuri taidekoulutuksessa.

Tästä syystä taidekoulutus onkin avainasemassa, kun valmistetaan uusia ammattilaisia uuden työn kentälle.

Löytöjä kaupunkitapahtumassa.
KUVA: SAIJA MUSTANIEMI

KORKEAKOULUOPISELIJAT KOKEVAT tarvitsevansa työelämässä entistä enemmän taitoja muun muassa stressinsietokykyyn, uusiin tilanteisiin sopeutumiseen, ongelmanratkaisuun, vuorovaikutukseen, oma-aloitteisuuteen, itseohjautuvuuteen ja moniammatillisessa ryhmässä toimimiseen. Näiden taitojen vuoden 2019 uraseurantakyselyn mukaan koettiin vähiten kehittyneen opintojen aikana. <https://vipunen.fi>

Tutkimuksen ja kehittämistoiminnan projektit tarjoavat aitoja työelämään vahvasti linkittyviä oppimisympäristöjä ja verkostoja, joissa pystytään kehittämään myös edellä mainittuja taitoja.

Satakunnan ammattikorkeakoulun kuvataiteen koulutus oli aktiivisesti mukana Kortteeri-projektin suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kivijalkakulttuurilla, kaupunkimuotoiluilla, osallisuudella ja yhteisöllisyydellä on selvä yhteys julkiseen taiteeseen, mitä myös kuvataiteen alan koulutus haluaa edistää. Kuvataiteilija on yksi monista asiantuntijoista, jotka omalla panoksellaan pystyvät edistämään kaupunkeja olemaan entistä parempia kulttuurisen, sosiaalisen ja taloudellisen vaihdannan paikkoja.

Kortteerin tavoitteena oli testata eri toimijoiden kyvykkyyttä toimia verkostossa osana moniammatillisia ryhmiä. Kivijalkakeskustan kehittäminen oli kuvataiteen näkökulmasta siksikin hyvä kehittämisympäristö, koska siinä pääsee halutessaan erittäin tiiviiseen yhteistyöhön kaupunkisuunnittelun ja maankäytön asiantuntijoiden kanssa. Kortteerin teemoista myös työelämän murrokseen ja niin sanottuun uusi työ -teemaan liittyvät näkökulmat ovat suoraan sovellettavissa kuvataiteen koulutuksen kehittämiseen.

Luovien alojen potentiaalia eri alojen kehittäjänä on nostettu esiin 2010-luvun EU-rahoitteisissa projekteissa. Kortteerin testiympäristöt muodostuivat kaupungin keskustojen ja kivijalkakulttuurin ympärille. Projektin koulutuksissa ja testiymäristöissä todettiin, että kuvataiteella on kysyntää myös tällä alueella.

Ohjaako korkeakoulutus riittävästi uusia kuvataiteen asiantuntijatehtäviin tulevia tekijöitä oma-aloitteisuuteen, vuorovaikutukseen ja moniammatillisessa ryhmässä toimimiseen? Entä onko koulutus riittävän reagoitiherkkää ja notkeaa, jotta koulutus vastaa parhaalla mahdollisella tavalla työelämän muutokseen ja kykenee hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti olemassa olevat verkostot?

Kortteeri-projektin kokemustenkin kautta voidaan todeta, että julkiseen taiteeseen liittyvän osaamisen kehittäminen on erittäin tiiviissä vuorovaikutuksessa kaupunkisuunnittelun ja -muotoilun asiantuntijoiden kanssa. Jo opiskeluaikana tulee luoda ympäristöjä, joissa kuvataide on mukana alueiden suunnittelusta lähtien ja hyödyntää laaja-alaisesti erilaisia menetelmiä muun muassa kaupunkimuotoilusta. Moniammatillisissa ryhmissä toimiminen kehittää oman osaamisen tunnistamista ja ymmärrystä oman alan roolista erilaisissa ympäristöissä.

Oma-aloitteisuus on myös kuvataiteen alan yksi perusedellytys. Kuvataiteilijalla ei ole valmista työnkuvaa, vaan mahdollisuudet itsensä toteuttamiseen ja työllistymiseen luodaan oma-aloitteisesti. Kaupunki tarjoaa erinomaisen toimintaympäristön löytää mahdollisuuksia, toteuttaa ideoita ja samalla kehittää elinympäristöään.

Uusiin tilanteisiin sopeutumista ja stressinsietokykyä pystytään myös kehittämään jo opiskeluaikana. Kuvataiteen ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen kestää noin 4 vuotta. Koulutuksen aikana voi olla vaara tietynlaisen kuplan synnylle, jos vuorovaikutus keskittyy pääosin oman alan toimijoihin ja koulutus painottuu opettajajohtoiseen kontaktiopetukseen. Riittävät perustaidot hankittuaan opiskelija on motivoitunut ja kykenevä soveltamaan osaamistaan uusissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Kuvataiteen koulutuksella on rooli tuoda keskusteluun tietoa kuvataiteilijan monipuolisesta osaamisesta. Kuvataiteen koulutuksen tulee olla notkea ja oma-aloitteinen keskustelussa, miten kuvataiteilijan osaamista tulisi kehittää tulevaa työelämää ajatellen.

Kaupunki osana oppimisympäristöä.
KUVA: SAIJA MUSTANIEMI

Julkinen taide osana kaupungin keskustan kehittämistä

JULKINEN TAIDE kaupungissa on merkki, jota usein alitajuisesti haemme ja sen puuttuessa kaipaamme. Julkisen taiteen olemassaolo kertoo kaupungin tahtotilasta. Se voi olla voimakaimmillaan osoitus kaupunkiyhteisön itsetunnosta ja todiste visiosta; tai päinvastoin, merkki niiden puuttumisesta.

Julkista taidetta ei ole ilman julkista tilaa. Taide kaupunkitilassa luo tunnelmaa ja muovaa mielikuvaa kaupungista. Julkinen teos tilassa merkitsee paikan, lisää viihtyvyyttä ja luo merkityksiä. Teos julkisessa tilassa muuttaa tilaa ja kokemustamme tilasta.

Julkista taidetta on kaikki julkisissa tai puolijulkisissa tiloissa esillä oleva taide. Julkinen taide on jokapäiväisessä ympäristössämme: toreilla, aukioilla, kiertoliittymissä, talojen seinillä, virastoissa ja odotussaleissa. Julkinen taide on yhteisessä ympäristössämme kaikkien tavoitettavissa.

Julkinen teos voi olla paikalleen suunniteltu veistos, seinään tehty maalaus tai pintaan heijastettu valo. Se voi olla osallistumaan kutsuva, sisään astuttava, käsitteellinen, jopa huomaamaton. Julkiset teokset ja niiden ympäristö tallentuvat taustakuviksi ja tarinoiksi, muokkautuvat kohtaamispaikoiksi, paikkakunnan symboleiksi ja rituaalisiksi paikoiksi.

Aikamme julkinen taideteos ei välttämättä ole pysyvä. Teos voi olla muuttuva, väliaikainen, liikkuva tai hetkellinen. Väliaikainen teos ei jätä tapahtumapaikkaansa pysyvää jälkeä; se

jättää kokijalleen muistijäljen aistimuksesta, antaa teoksen tapahtumapaikalle uuden merkityksen ja historian.

Ympäristön julkinen taideteos tuottaa useimmissa meistä reaktion: pysähtymisen, ihmetyksen, jopa haltioitumisen; ehkä ärsytyksen tai kiusaantuneisuuden tunteen. Päivittäisessä ympäristössämme tunne-elämyksemme liudentuvat pian tottumukseksi ja ajan kuluessa teos juurtuu osaksi tuttua maisemaa ja herättää aistimme vain hetkittäin. Julkinen taide sopeutuu ympäristöönsä; siitä tulee osa kaupungin kiinteää kalustoa ja historiaa.

Näköisveistoksilla ja muotokuvilla kunnioitetaan yhä ansiointuneita. Painopiste julkisessa taiteessa on kuitenkin siirtynyt ihannoivista ja ylevistä aiheista monimuotoisempaan ja käsitteellisempään ilmaisuun – taiteen rajat ovat joustavat. Julkisen taiteen syntyä ohjaa tietoisuus teoksen julkisesta näkyvyydestä. Julkista teosta suunniteltaessa on huomioitava yleinen sopivuus: teoksen turvallisuus, kestävyys, koon ja luonteen asianmukaisuus. Teos ei voi häiritä, häikäistä tai satuttaa, ei myöskään pyrkiä loukkaamaan ketään.

Julkinen taide, sijaitse se sitten sisä- tai ulkotilassa, on tasa-arvoisesti kaikkien saatavilla. Julkisessa tilassa toteutuva teos on yhteisten esteettisten tarkastelujen ja keskustelujen kohde. Se tuottaa elämyksiä ja kohtaamisia.

Markettien imuvoiman tyhjentämät keskustat henkivät unohdusta ja karkottavat kulkijat. Keskustojen kivijalkakauppiat etsivät toiminnalleen uusia muotoja säilyttääkseen toimintaedellytyksensä. Hiljennneiden keskustojen elinehtona ovat tapahtumat, jotka houkuttelevat ihmisiä yhteisten elämysten äärelle.

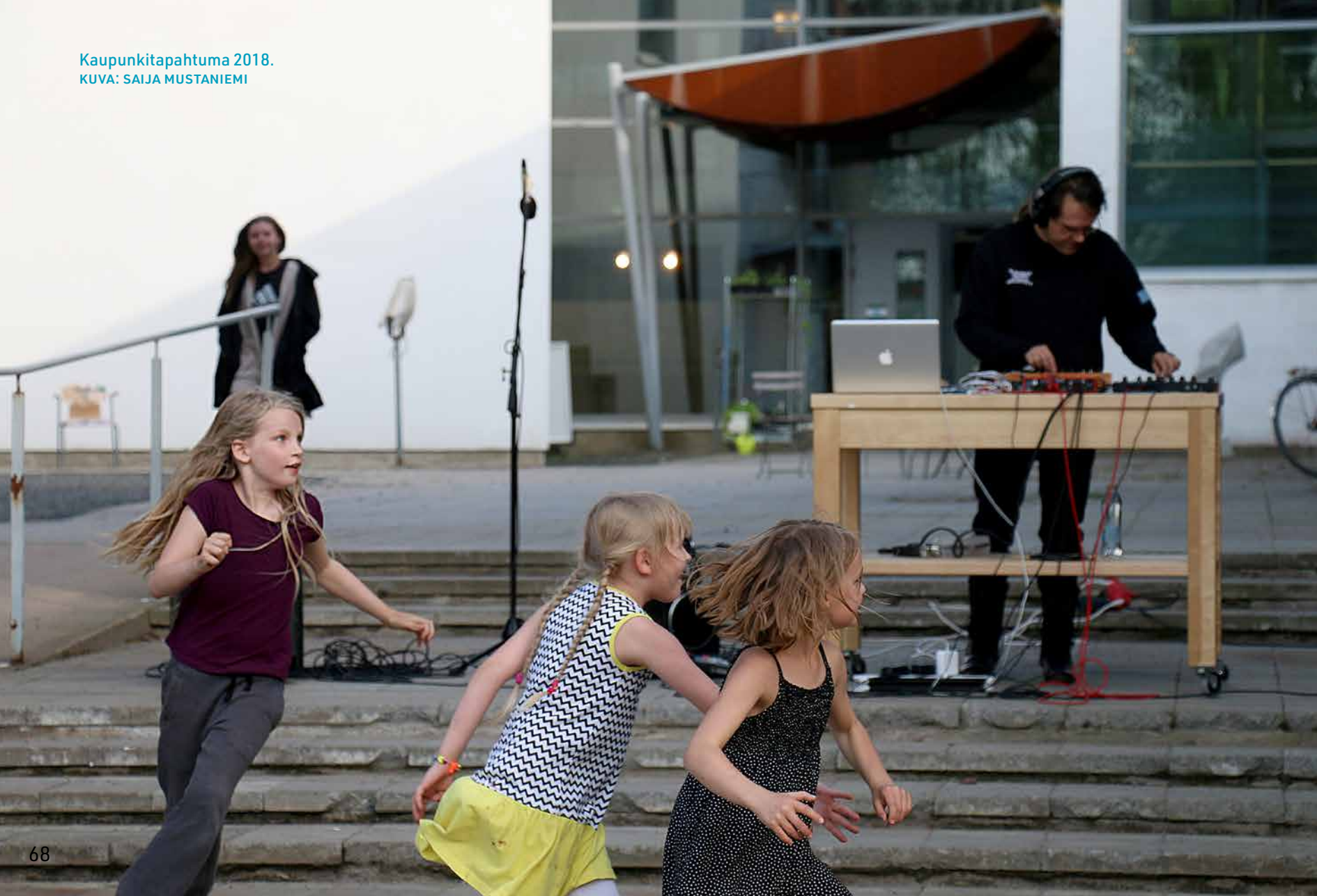
Elämykset syntyvät aistimuksista. Valot, äänet, hajut, värit ja materiaalit muokkaavat kokonaiselämystä. Esteetön kulkeminen, rauhalliset pysähdyspaikat, aisteja stimuloivat virikkeet ja mielenkiintoiset tapahtumat yhdessä visuaalisten elementtien kanssa saavat ihmiset kaupungin keskustaan liikkumaan ja kokemaan.

Vireä ja toimiva keskusta houkuttelee luokseen. Kutsuva ympäristö syntyy toiminnallisen ja visuaalisen suunnittelun yhteistyönä. Arkkitehtuuri, muotoilu, puutarhasuunnittelu ja taide täydentävät toisiaan ja synnyttävät kokonaisuuden. Ravintolat, kahvilat ja myymälät yhdessä viihtyisän ympäristön kanssa vetävät ihmisiä puoleensa.

Taide erottamattomana osana ympäristön rakennetta ja tapahtumia lisää houkuttelevuutta ja yhteisöllistä kokemista.

Kaupungin keskusta on osiensa summa. Julkinen taide kaupungin elimellisenä osana vahvistaa yhteisöllisyyden tuntua ja edesauttaa ympäristön kehittymistä. Taide kytkettynä kaupungin rakenteisiin edistää inhimillistä kehitystä. Taide altistaa uudenlaiselle ajattelulle. Kaupunkitilassa julkinen taide avaa mahdollisuuden hetkestä irtautumiseen ja ajalehtimiseen mielen vapaassa tilassa. Paljaimmillaan taiteen tehtävä on olla taide ja pelkällä olemassa olollaan tarjota vaihtoehto olevalle.

Kaupunkitapahtuma 2018.
KUVA: SAIIJA MUSTANIEMI

Muistiinpanoja

Kortteeri – notkistaa ja
kokeellistaa kivijalkakulttuuria

Ajatuksia kaupunkitilojen ja kivijalkojen kehittämisestä

ISSN 1457-0696 | ISBN 978-951-633-296-6 (painettu)
ISSN 2323-8356 | ISBN 978-951-633-297-3 (PDF)

samk

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Varkauden
Museot

 KANKAANPÄÄ

 SEINÄJOEN
TAIDEHALLI

HUITTINEN

 MAASEUDUN
SIVISTYSLIIITTO